

અધ્યાત્મ

- આધ્યાત્મિક વિકાસની નવી જ ક્ષિતિજ ખોલતું ગુજરાતી માસિક છૂટક નકલ ૮-૦૦ વાર્ષિક લવાજમ દેશમાં રૂ. ૨૫/- આજીવન ૨૫૧/- વિદેશમાં વાર્ષિક રૂ. ૧૬૫૦/- (વિમાનથી) આજીવન ૧૬,૫૦૦/-
- સંસ્થાપક : પ. પૂ. યોગેશ્વરજી સર્વમંગલ ચે. ટ્રસ્ટ સ્વર્ગરોહણ, દાતારોડ, અંબાજી, ૩૮૫૧૧૦).
 - તંત્રી-સંપાદક : શ્રી નારાયણ હ. જાની.
 - પ્રકાશન અને પ્રામિસ્થાન : ૬ વૃંદાવન ફ્લેટ્સ, હવેલી પાસે આતાભાઈ ભાવનગર-૩૬૪૦૦૨ ફોન : (૦૨૭૮) ૨૫૭૨૫૦૨, ૨૫૬૫૮૧૧
 - ADHYATMA email Addres: avgohil1@gmail.com
 - You can know about Shree Mahatmajji & Shree Maa from Website "SWARGAROHAN.ORG"
 - અધ્યાત્મના સહાયક સ્વજનો : ૧. શ્રીપિનાકીન ના. જાની ૨. શ્રી આશીષ ગોહિલ ૩. શ્રીગોરધનભાઈ કલોલા (કલ્યાણ) ૪. શ્રી જયોત્સ્નાબેન બી.ત્રિવેદી.
 - તંત્રી, મુદ્રક અને પ્રકાશક : નારાયણ હ. જાની.
 - મુદ્રણસ્થાન : રાધેશ્યામ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, LIG167, આનંદનગર, ભાવનગર-૫
 - ★ લેખકોને નિમંત્રણ ★
 - અધ્યાત્મમાં લેખો, ભજનો કે ગીતો મોકલાવવા લેખકોને નિમંત્રણ છે. અધ્યાત્મની ભાવનાને અનુરૂપ જ લેખો સ્વીકારવામાં આવશે.
 - લખાણ કાગળની એક બાજુ ને સારા મોટા અક્ષરે લખેલું હોવું જરૂરી છે.
 - ★ અધ્યાત્મ અંગે સૂચનો ★
 - ગ્રાહકોને ગ્રાહક નંબર સરનામા સાથે લખવામાં આવે છે તે નોંધી લેવો.
 - 'અધ્યાત્મ' જો આપને ગમ્યું હોય તો આપના પરિચિત વર્ગમાં તેના ગ્રાહકો વધે તેવું આપ કરતાં રહેશો.
 - લવાજમ માટે મનીઓર્ડર, ડીમાન્ડ ડ્રાફ્ટ 'સર્વમંગલ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ'ના નામનો શ્રીનારાયણ હ. જાની, ૬ વૃંદાવન ફ્લેટ, હવેલી પાસે, આતાભાઈ, ભાવનગર(ફોન-૨૫૭૨૫૦૨)ને મોકલવા વિનંતી છે.
 - 'અધ્યાત્મ' દર માસની ૧૭ તારીખે પ્રસિદ્ધ થશે. કોઈ કારણે એકાદ અઠવાડિયા સુધી અંક ન મળે તો સ્થાનિક ટપાલ કચેરીમાં તપાસ કર્યા પછી અત્રે જણાવવું. સિલિકમાં હશે તો જરૂર મોકલી અપાશે.
 - પત્રવ્યવહાર કરતી વખતે ગ્રાહક નંબર લખવાથી વધુ સરળતા રહેશે.
 - આ અંકના ટાઈટલ પેઈજ સાથે કુલ પાનાં ૬૮.

You can know about Shree Mahatma Yogeshwarji & Shree Maa Sarweshwari from Website 'swargarohan.org'

☆ અનુક્રમણિકા ☆

ઉપનિષદની પ્રાર્થના	યોગેશ્વરજી	૩
પ્રાર્થના	યોગેશ્વરજી	૪
યોગેશ્વર વાણી	યોગેશ્વરજી	૫
શ્રી યોગેશ્વર કથામૃત-		
દક્ષિણ આફ્રિકાનો પુણ્ય પ્રવાસ (૨૩)	મા સર્વેશ્વરી	૭
શ્રી ગંગાલહરી	પરમાર્થી	૧૩
સમયનો સદ્ઉપયોગ સાધના		
માટે ખૂબ જરૂરી	યોગેશ્વરજી	૧૮
મૌનનું મહત્ત્વ	મા સર્વેશ્વરી	૨૨
ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: મંત્રનો અર્થ	યોગેશ્વરજી	૨૭
આધ્યાત્મિક માર્ગદર્શન પ્રશ્નોત્તરી	યોગેશ્વરજી	૩૧
Colorado Youth Shibir-Nisha & Daya Bhakta	૩૪	
યુવા શિબિર-૨૦૧૬	અર્પિતા જોષી	૩૯
સાધકોનો શ્રમયજ્ઞ અને યાત્રા	રાજુભાઈ જાની	૪૬
કરમના લેખ	સાધુ અક્ષરજીવનદાસ	૫૧
પ્રાર્થનાનો સાચો સમય	ડૉ. આઈ.કે.વીજળીવાળા	૬૦

ઉપનિષદની પ્રાર્થના

—યોગેશ્વરજી

ઉપનિષદની આ પ્રાર્થના નવા વિક્રમ સંવત ૨૦૭૩ ની ઉમદા ભેટ સમાન છે. વાંચક તેને કંઠસ્થ કરી તેના રોજંદા જીવનમાં તેનો આશરો લેશે તો તેને જે લાભ થશે તેનું મૂલ્ય પૈસાથી આંકી શકાશે નહિ. પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજીની આ અમૂલ્ય ભેટ છે.

—તાં ગી

આ અંગ મારાં પરિપૂર્ણ સ્વસ્થ હો,
હો ઈન્દ્રિયો સૌ બલવાન મારી,
ના છોડું કો'દી પ્રભુને હું સાચે,
ને ના મનેય પ્રભુ કો'દી છોડે,
અતૂટ સંબંધ હજો અમારો,
સહુ વેદધર્મો મુજમહીં મૂર્ત હો.

અમે કાનથી મંગલ સુણીએ,
ને આંખે જોઈએ મંગલ,
પૂજન કરતાં પરમાત્માનું,
અમે કામ કરીએ મંગલ,
સુદૃઢ કાયા થકી આયુને,
ભોગવીએ પ્રભુને માટે,
સુદૃઢ અંગ દરેક કરીને,
વાપરીએ પ્રભુને માટે.

સંસારના બધાંયે જીવો સદા સુખી હો,
ના દુઃખ હો કદીએ, ના રોગ હો કદીએ,
ના ભૂખ હો કદીએ, સૌ રીતથી સુખી હો.

પ્રાર્થના

—યોગેશ્વરજી

જે દીનહીન છે બંધનમાં બંધાયેલાં
તે સર્વકાજ હો મારા અંતરમાં પીડા;
જે વ્યથિત પતિત અંધારામાં અથડાયેલાં
જોતાંવેંત જ વાગી રહો મહારી વીણા

જે આશ્રયહીન અપંગ મૂક દુઃખને સહેતાં
હો સાથ તેમની સ્થાન મારું આ અવનીમાં;
જે દયા માગતાં આંસુ સારતાં તે સૌનાં
હો હૃદય મહારા હૃદય સાથ ગાતાં ગીતા!

તે સર્વકાજ હો સાધન મારાં સર્વ અહા!
તે માનવ માટે ઈશ્વરના અવતાર સમાં;
છો થઈ મહારી શક્તિ બધીયે જાય ફના
ગુરુભાર સહેતાં દુઃખનો એવા માનવનાં.

યુગયુગ મધ્યે અવતાર હજો મારો અહીંયા
એ પવિત્ર પ્રેમ લઈ વસતાં સૌની વચમાં;
જે પ્રકાશ માટે મથતાં, મંગલને ચહતાં
તે સર્વકાજ મારે જીવવું સ્મિત સાચવતાં.

જે દીનહીન છે બંધનમાં બંધાયેલાં
તે સર્વકાજ હો મારા અંતરમાં પીડા;
જે વ્યથિત પતિત અંધારામાં અથડાયેલાં
જોતાંવેંત જ વાગી રહો મહારી વીણા.

(પ્રેમાલાપ)

શ્રી યોગેશ્વર વાણી

—યોગેશ્વરજી

મનની શુદ્ધિ

માણસો કોઈ કોઈ વાર પૂછે છે કે મનની સ્થિરતા સહેલાઈથી કેમ નથી થતી? તેમને આપણે કહીએ છીએ કે સ્થિરતા ના થવાનાં કારણ કેટલાંય છે. તેની સાથે સાથે મનને સ્થિર કરવાના ઉપાય પણ ઘણા છે. એ ઉપાયમાંથી થોડાક જો અજમાવવામાં આવે તો મન સહેલાઈથી વશ થઈ જાય અથવા સ્થિર કે એકાગ્ર બની જાય. મહર્ષિ પતંજલિ તે જ વિષયની વાતચીત કરી રહ્યા છે. હવેના સૂત્રમાં એ એક બીજું જરૂરી સૂચન કરે છે. એનો વિચાર આપણે કરી લઈએ.

એ માટે નિરંતર આત્મનિરીક્ષણ કરવાની જરૂર છે. બીજાનાં ગુણદોષ જોવાની ટેવ કેળવવાને બદલે પોતાની જાતને જોવી ને તપાસવાની ટેવ પાડવાની જરૂર છે. માણસો મોટે ભાગે બીજાના કાજ થઈને ફરે છે. એવી ટેવ સાધનાના માર્ગને માટે તંદુરસ્ત ના કહી શકાય. તેને બદલે પોતાના કાજ થતાં શીખવાનું છે. પળેપળે પોતાનું પરીક્ષણ કરવાનું છે. ને પોતાની અંદર જે ત્રુટી દેખાય તેને દૂર કરવાની છે. એમ કરતાં કરતાં જીવન સાત્વિક કે સદ્ગુણી બની શકશે. મન પણ નિર્મળ થશે.

❧ સાભાર સ્વીકાર ❧

આ પૃષ્ઠ માટેની સદ્ભાવભરી સહાય શ્રી કલ્પનાબેન રાજેન્દ્રભાઈ પટેલ, શ્રી રાજેન્દ્ર વી. પટેલ તરફથી.

મન બરાબર નિર્મળ થયું એમ ક્યારે કહી શકાય? એનો ઉત્તર મેળવવા માટે મનનો મેલ કોને કહેવાય તે શોધી કાઢવું જોઈએ. દુર્ગુણ, દુર્વિચાર, વાસના ને બુરી ભાવના મનનો મેલ છે. મનના સ્વરૂપને તે મલિન કરે છે. અહંતા ને મમતા પણ મેલરૂપ જ છે. તેમાંથી પેદા થતા રાગદ્વેષ, હર્ષશોક, ભય ને ધિક્કાર તથા ભેદભાવ પણ મનને ગંદું કરવામાં મોટો ભાગ ભજવે છે. એ સૌને દૂર કરવાથી મન નિર્મળ થઈ જાય છે.

મનને જેણે નિર્મળ કર્યું અથવા નિર્મળ કરવાની શરૂઆત કરી એને અપાર આનંદ, શાંતિ કે પ્રસન્નતાથી પ્રાપ્તિ થાય છે. પરમાત્માનું દર્શન એનાથી દૂર નથી રહેતું. ખરી રીતે કહીએ તો તે મનની શુદ્ધિ જ એક મોટી ને મહત્વની સ્વતંત્ર કહી શકાય એવી સાધના છે. જપ ને ધ્યાન કે પ્રાણાયામ જેવી બીજી કોઈયે નાનીમોટી પદ્ધતિનો આધાર લીધા વિના પણ કેવળ એની મદદથી શાંતિ મળી શકે છે ને પોતાની અંદર તથા બહાર પ્રભુના પરમ પ્રકાશનો અનુભવ થઈ રહે છે. એનું જરૂરી મહત્વ જોઈતા પ્રમાણમાં ના સમજવાથી જ સાધકોનું મન વર્ષોનાં એકાંત સેવન ને વરસોની સાધના પછી પણ અશાંત રહે છે. એમનો આંતરિક અસંતોષ નથી મટતો તેનું કારણ પણ એ જ છે. મનની શુદ્ધિની સિદ્ધિ કરીને જેણે સ્વભાવની સાત્વિકતા સાધી લીધી તેણે તો પોતાની અંદર જ સ્વર્ગ, વૈકુંઠ ને મુક્તિધામની રચના કરી લીધી એ નક્કી સમજી લેવું. એવા કૃતકામ ને બડભાગી પુરુષના હૃદયમાં રોમેરોમમાંથી રસ, પ્રેમ, આનંદ ને શાંતિના કુવારા ઊડતા રહેવાના. એના જીવનની ધન્યતા કોઈક જુદી જ રહેવાની.

અધ્યાત્મ

વરદ હસ્ત પ્રભુ તમારો, સદાય રહેજો જીવન સહારો

—મા સર્વેશ્વરી

વર્ષ : ૩૯

નવેમ્બર—૨૦૧૬

અંક ૨

શ્રી યોગેશ્વર કથામૃત

—મા સર્વેશ્વરી

દક્ષિણ આફ્રિકાનો પુણ્યપ્રવાસ (૨૩).

તા. ૧૯/૧૨/૮૨, રવિવાર, માગસર સુદ ચોથ ૨૦૩૯,
પ્રિન્સ એડવર્ડ સ્ટ્રીટ, ડરબન શહેર.

પૂ.શ્રી પાસે, આજે રવિવાર હોવાથી બપોરના ધ્યાનની બેઠક માટે શ્રી શાંતિભાઈએ મંજૂરી માગી હતી. પૂ.શ્રીએ હા પાડી હતી. પરિણામે આજે બપોરે ભોજન બાદ ધ્યાનની બેઠક થઈ. તેમાં ધ્યાનનાં રસિક ભાઈબહેનોએ ભાગ લીધો.

‘ગઈ કાલનું પ્રવચન ખૂબ સરસ હતું’, એમ કહીને શ્રી. વી. ગોસાઈએ પૂ.શ્રીને પૂછ્યું : તમારો અંગ્રેજી ઉપર ઘણો સારો કાબૂ છે. શું તમે ભારતમાં અંગ્રેજીમાં પ્રવચનો આપો છો?

એ સાંભળીને મેં કહ્યું : પૂ.શ્રી મને ગઈ રાતે કહેતા હતા કે ‘આજે હું મંચ ઉપર પહોંચ્યો ત્યાં સુધી શું બોલવું તે નક્કી નહોતો કરી શકતો. વિષયમાં શ્રી શિવાનંદજીની વાતો કરવાની

હતી. પણ શું બોલવું તે નક્કી જ ન હતું, પણ પછી સહજભાવે શરૂ થયું.’

પૂ.શ્રીએ કહ્યું : જુઓ, ભારતમાં તો ખાસ અંગ્રેજીમાં બોલવાનું થતું જ નથી. વિદેશમાં ૧૯૭૭થી આવીએ છીએ, ત્યારથી અંગ્રેજીમાં બોલવાનું બને છે. તેમાં પણ આટલા મોટા પ્રમાણમાં તો અહીં આવીને જ બન્યું.

હવે બીજી વાત કરું. બધા જ પ્રાર્થના તો કરે જ છે. ‘મૂકમ્ કરોતિ વાચાલમ્’. તો, જે મૂંગાને વાણી આપે છે તે જ શક્તિ અહીં પણ કામ કરે છે. પ્રભુની કૃપા છે. સ્વામી વિવેકાનંદને પણ શીકાગોની ધર્મ પરિષદમાં પ્રભુએ જ શક્તિ આપેલીને?

એ જ પ્રભુ બોલે છે. એની જ પરમશક્તિ કામ કરે છે.

પૂ.શ્રીની અંગ્રેજી વાણીથી સૌ પ્રભાવિત થાય એ સ્વાભાવિક છે. પૂ.શ્રી દરેક પ્રવચનના આરંભે પરમશક્તિને સર્વસમર્પણ કરી મનોમન પ્રાર્થે છે : હે મા! હવે તમે બોલો. આવી પ્રાર્થના પછી પૂ.શ્રીના માધ્યમ દ્વારા પરમશક્તિ જ એકધારા અદ્ભુત વાણીપ્રવાહને વહેવડાવે છે. આ ભૂમિકા સામાન્ય જનતાને ક્યાંથી સમજાય?

પૂ.શ્રી સહજ રીતે જ પોતાના વક્તવ્ય માટે પરમશક્તિને, પ્રભુને જ સઘળો યશ આપે છે. સર્વસમર્પિત આત્મા બીજું શું કરી શકે? પાછળ પરમશક્તિ ઊભી જ છે, એટલું જ નહીં પણ એ પરમ આત્મા સક્રિય બનીને અદ્ભુત કાર્ય કરાવે છે.

થોડી વાતો પછી ધ્યાનની બેઠક થઈ. ત્યારબાદ ફરવા લઈ જવાની શ્રી. રતિભાઈની ભાવનાને માન આપી પૂ.શ્રી ફરવા માટે ઉતારા પરથી નીચે ઊતરે છે.

શ્રી. રતિભાઈની ગાડીમાં આગળ શ્રી રતિભાઈ અને સાથેની અલગ સીટ ઉપર પૂ.શ્રી બેસે છે. પાછળ હું અને શ્રી શાંતિભાઈ બેઠાં.

સાઉથ કોસ્ટ એટલે શહેરની બહાર દક્ષિણ દિશાના દરિયા તરફ ફરવા જવાનું બને છે. આજે સખત તાપ છે. ભારતની ઉનાળાની ગરમીની યાદ આવી ગઈ. ગાડીમાં એરકન્ડિશનની સગવડ હતી, જેથી ઠંડક રહી. ડરબનથી સાઠ કિલોમીટર દૂર એક કલાક સુધી ગાડી એકધારી ચાલુ જ રહી.

માર્ગમાં લીલી ઝાડી હતી. દરિયાનું મનોરમ્ય દૃશ્ય અદ્ભુત હતું. કેટલાંક આફ્રિકન બાળકોને ઝાડીમાં ગાયો ચરાવતાં જોયાં. આફ્રિકનો પાસે વાંસની ટોપલી, પર્સ, મોટાં મોટાં સુંદર ડિઝાઈનવાળાં સાધનો બનાવવાની કળા છે. તે કળામાંથી તેઓ પોતાનું જીવન ચલાવે છે. એવી વિવિધ કળાવાળી વસ્તુઓની દુકાનો પણ ત્યાં જોવા મળી.

પાછાં ફર્યાં. ગાડી ૧૨૦ કિલોમીટર માત્ર ફરવા જ લઈ ગઈ. ક્યાંય પણ ઊતર્યાં નહીં. માર્ગમાં એક અકસ્માતનું દૃશ્ય પણ જોયું. દશેક મિનિટ ઉપર જ તે અકસ્માત થયો હતો. પણ ત્યાં પોલીસ તરત હાજર થઈ ગઈ હતી અને તેણે વાહનવ્યવહારની વ્યવસ્થા સંભાળી લીધી હતી. વળી, એમ્બ્યુલન્સ પણ ત્યાં થોડી જ મિનિટોમાં દોડી ગઈ હતી.

ઉતારા ઉપર આવી ગયાં ત્યારે ત્રણ વાગી ગયા હતા. પછી આરામ જ કર્યો.

સાંજે પાંચ વાગ્યે નીચે ઊતર્યાં. આજે રગ્બી ફોનથી વાત થઈ. પછી બોલ્ટન પણ વાત થઈ.

સમયસર ડિવાઈનલાઈફ સેન્ટરમાં પહોંચી ગયાં. હોલમાં પ્રવેશતાં જ પૂ.શ્રીએ સ્વામી શ્રી સહજાનંદજીને આગ્રહ કરતાં કહ્યું કે આપ પણ મંચ ઉપર જ બેસો. સ્વામીજીએ એ વાતને માન્ય રાખી.

આજે અમે ત્રણે મંચ ઉપર બેઠાં. કાર્યક્રમ શરૂ થયો. પ્રથમ દોઢ કલાક ભજન—ધૂન જ ચાલ્યાં. પછી પૂ.શ્રીનું પ્રવચન શરૂ થયું. સ્વામી શ્રી સહજાનંદજીએ પૂ.શ્રીને જેટલું પણ પ્રવચન આપવું હોય તેટલું આપવા જણાવ્યું હતું. પૂ.શ્રીએ ૭૦ મિનિટ—એક કલાક ને દશ મિનિટ સુધી ગુરુની જરૂર, ગુરુ ઉપર શ્રદ્ધા, સમર્પણભાવ એ વિષયને સુંદર રીતે અંગ્રેજીમાં રજૂ કર્યો. હોલ આખોયે ભરાયેલો હતો. ખૂબ જ શાંતિ રહી. શ્રોતાઓમાં અંગ્રેજ ભાઈબહેનો પણ હતાં.

પ્રવચન બાદ ભજન—કીર્તન અને આરતી થયાં. કાર્યક્રમ પૂર્ણ થયો. સ્વામી શ્રી સહજાનંદજી હોલની બહાર ઊભા રહ્યા. અમે મંચ ઉપરથી ઊતર્યાં કે તરત જ એક અંગ્રેજ મહિલાએ પૂ.શ્રીને ખૂબ ભાવથી ઘૂંટણીએ પડીને નમસ્કાર કર્યા. પછી તો શ્રોતાઓ પૈકીનાં પણ ઘણાં ભાઈબહેનોએ પ્રણામ કર્યાં.

અમે બહાર નીકળ્યાં. શ્રી રતિભાઈએ પેલી અંગ્રેજ મહિલાનો પ્રતિભાવ રજૂ કરતાં કહ્યું : એ બહેને મને કહ્યું કે ‘જાણે ભગવાન સ્વયં વાર્તાલાપ આપતા હોય એવું લાગ્યું. ગુરુ ઉપરનો વાર્તાલાપ ખૂબ સરસ હતો. હૃદયને ખૂબ શાંતિ મળી.’

આભારદર્શનમાં સંચાલકે હોલમાં જણાવ્યું : આજના પ્રવચનથી મારી ઘણી ઘણી શંકાઓનું સમાધાન થયું. ઘણા પ્રશ્નોના ઉત્તરો મળ્યા. ગુરુભક્તિના વિષયને શ્રી યોગેશ્વરજીએ

નવેમ્બર : ૨૦૧૬

૧૧

વિશાળ સંદર્ભમાં સમજાવ્યો.

પ્રવચન પછી સ્વામી શ્રી સહજાનંદજી સૌપ્રથમ શ્રી શાંતિભાઈને બહાર મળ્યા ત્યારે સ્વામીજીએ પોતાના પ્રતિભાવને વ્યક્ત કરતાં કહ્યું : આજનું પ્રવચન મારા હૃદયને પ્રથમવાર જ સ્પર્શી ગયું. એવું એ અદ્ભુત પ્રવચન હતું. મારું તો હૃદય ડોલી ઊઠ્યું. મારા જીવનમાં પહેલી જ વાર આવા અનુભવી, જ્ઞાની ને ઉચ્ચ કોટીના સંતપુરુષને મેં સાંભળ્યા. મને ખૂબ જ આનંદ થયો.

તમે પુનિત સેવા સંઘવાળાઓએ શ્રી યોગેશ્વરજીને દક્ષિણ આફ્રિકા આવવાનું આમંત્રણ આપીને બોલાવ્યા તે તમારું અદ્ભુત કામ છે.

સ્વામી શ્રી સહજાનંદજી ખૂબ જ શાંત પ્રકૃતિની વિભૂતિ છે. આશ્રમમાં પણ ખાસ કોઈની સાથે વાતો ના કરે. ઓછાબોલો સ્વભાવ છે. એટલે આજે સ્વામીજીના આ અભિપ્રાયથી સૌ કોઈએ ખૂબ આનંદ ને આશ્ચર્ય અનુભવ્યાં. કારણ કે, ગમે તેવા પ્રસંગો કે પ્રવચનો હોય તોપણ તેઓ ભાગ્યે જ પોતાનો અભિપ્રાય આટલો જલદી ને આ રીતે વ્યક્ત કરતા હોય છે.

વળી, સ્વામીજીએ આગળ વધીને પૂ.શ્રીને પોતાની સંસ્થામાં રહેવા માટે ખાસ આમંત્રણ આપતાં કહ્યું કે, આપના સત્સંગનો અમને પણ લાભ મળે તે માટે અહીં રહેવા આવો. પછી સ્વામીજીએ પચાસ રેન્ડનો એક ચેક પૂ.શ્રી માટે શ્રી શાંતિભાઈને આપ્યો.

પૂ.શ્રીએ જ્યારે આ વાત જાણી ત્યારે કહ્યું કે, હું એવી રકમ લેતો નથી. સ્વામીજીએ કહ્યું કે, ગરીબો માટે એ વાપરજો.

૧૨

અધ્યાત્મ

પૂ.શ્રીએ એ ચેક શ્રી શાંતિભાઈને આપ્યો. લગભગ પાંચસો રૂપિયાની એ રકમ થાય.

ત્યાંથી વિદાય થતાં હતાં ત્યારે શ્રી ડાહ્યાભાઈ કહેવા લાગ્યા કે, આજના પ્રવચનમાં વાણીનો જે પ્રકાશ હતો તે તો ભૂમિકા હોય તે જ ઘણો સારી રીતે ઝીલી શકે. વાણી પ્રકાશરૂપે આવતી હોય છે. એ પ્રકાશને ઝીલવાની તાકાત કેળવીએ તો આપણો બેડો પાર.

આજના પ્રવચનના વિવિધ ઉત્તમ અને ઉદાત્ત ભાવોને સાંભળીને કોને આનંદ ના થાય? પૂ.શ્રીના વક્તવ્ય પાછળ અદ્ભુત જુસ્સો હોય છે. વળી, વિષયને વિવિધ રીતે છણાવટ કરીને સમજાવવાની પૂ.શ્રીની આગવી રીત હોય છે.

આજે પણ પ્રસાદ સ્વીકાર્યો હતો. ઉતારે આવી, સાથે આવનાર ભાઈઓને અમે તે પ્રસાદ આપી દીધો.

ઉતારા ઉપર આવીને કેરી ને દૂધ લઈને આરામ કર્યો.

(ક્રમશઃ)

❀ સંદીપ વેલ્ડીંગ વર્ક્સ ❀

શ્રીલ, દરવાજા, તેમ જ મેઈન ગેટના સ્પેશ્યાલીસ્ટ

તેમ જ

દરેક જાતનું રીપેરીંગ કામ કરનાર.

મોદી બંગલા, ઉમરા જકાત નાકા પાસે, સુરત-૩૯૫૦૦૭

શ્રી ગંગાલહરી

—પરમાર્થી

પંડિત જગન્નાથની ગંગાલહરી—ગંગાજીની અદ્ભુત યશગાથા છે. તે ઉત્તમ કોટિનું સર્જન છે. તે સંસ્કૃતમાં હોવાથી તેનો રસાસ્વાદ બધા લઈ ના શકે. તે સ્વાભાવિક છે. પરમાર્થીનું આ ગુજરાતી કાવ્ય રૂપાંતર સૌને ગમશે.

—તંત્રી

ભાવાનુવાદ

(છંદ : મિશ્રોપજાતિ)

૧

અખંડ વહેતું જલ છે પવિત્ર
સમૃદ્ધ સૌભાગ્ય વસુંધરાનું!
સર્વસ્વ સર્વે શ્રુતિનું અનંત
ઐશ્વર્ય તું શંકરની લીલાનું!
સ્વરૂપ પુણ્યોત્તમું મૂર્તિમંત,
પાપો તણો મા અવ આણ અંત!

૨

સુદર્શને નષ્ટ થતી દરિદ્રતા,
તરુ અવિદ્યાતણું છેદનારો!
દુર્વાસના અંતરકેરી ધોતો
ગુરુ સમો શુદ્ધ પ્રવાહ ન્યારો!

ભક્તોતણું મંગલ એક ધ્યાન,
કલ્યાણનું મા કરી દો પ્રદાન!

૩

જલી ઉઠ્યું અંતર પાર્વતીનું
પેખી તને મસ્તકની જટામાં!
મોઢું કટાણું નિરખી તરંગો
ઊંચા અનેરા ઉછળ્યા, જનેતા
દીધો મયાવી ખખડાટ ભારી!
ભક્તોતણા સૌ દુરિતો નિવારી!

૪

પુણ્યો કદીના કરનારયે જો
અચિંત્ય તારી સ્મૃતિમાં ડૂબે તો
મયંકબિંબે તમ નાશ તેમ
સૌ વાસના નષ્ટ થતી ઉરે તો!
કરે સુરો સેવન વારિ તારાં,
હરો ત્રિતાપો જનની અમારા!

૫

મા આશ્રયે મેં તવ ગર્વથી સૌ
કરી અવજ્ઞા સુરની અતિશ!
મારી હવે જો કરશો ઉપેક્ષા
કોના ઉછંગે ઉર ઠાલવીશ?
ત્રિતાપને સંમત ઠારનારો

નોધારનો મા બસ તું સહારો!

૬

સમૃદ્ધ રાજ્યોત્પજ્જી સેવનારા
મા પુણ્યશાળી તટ છે અનન્ય!
પાણી સુધાથી મધુરું વિશેષે
પી તૃપ્ત થાતાં સહુ ભક્ત ધન્ય!
ભૂલી જતાં મા સહુ સ્વર્ગ, મુક્તિ :
આનંદની સંતત શ્રેષ્ઠ ભુક્તિ!

૭

કસ્તૂરી કેવી મૃગ સ્પર્શ પામે
ધોવાઈ આવે સ્તનથી પ્રવાહે!
આનંદ ઘેલાં મૃગ સૌ નિહાળે
પ્રવેશતાં નંદનબાગમાંહે :
તટસ્થ ભાવે સુરવૃંદ સૌહે!
તારે તટે મા મન સર્વ મોહે!

૮

તારું અહો નામ પવિત્ર માડી
લેતા થતું અંતર શાંત સ્વસ્થ!
પાંચે મહાપાપ ટળે નહીં તે
ટળી જતાં મા સ્મરણે તુરંત!
મા નામ ગંગા મધુ નિત્ય મારે
હેયે રમો પ્રાણ પ્રયાણકાળે!

૯

હે માત તારાં જલમાં ભીંજાતા
સૌ કાકટોળાં વિસરે જવાનું
સ્વર્ગે અહો ઈન્દ્રપુરી પ્રમોદે!
સંતોષથી તૃપ્ત મળે ન બ્હાનું!
તીરે રહી રાગ સદા ગવાતો
સંસાર કેરો શ્રમ શાન્ત થાતો!

૧૦

વિશુદ્ધ હે મા કદિ તત્ત્વ વેદો
જાણી શક્યા ના શું સ્વરૂપ તારું!
તું તો નિરાકાર, અકથ્ય એવું
સદૈવ વાણીથકી છે નિરાળું!
અંધારને નિત્ય હટાવનારું,
ભક્તો તણે ઉર જણાય ન્યારું!

૧૧

જે ધ્યાન કે તીવ્ર તપે અલભ્ય,
જે પાદપદ્મો ભગવાન વિષ્ણુનાં
સુલભ્ય કીધાં વિણ પક્ષપાતે
હે માત, તેં તો હિતમાં સહુના!
દાનેશ્વરી તું જનની મહાન!
કદીય તારી ઉપમા જડે ન!

નવેમ્બર : ૨૦૧૬

૧૭

૧૨

સંસારકેરો ભય દૃષ્ટિમાત્રે
 સદા હરંતી કરુણામયી મા!
 તારાં ગુણો શંકરના સિવાય
 સન્માનવા કોણ સમર્થ છે મા?
 દ્વેષે જલંતી ગિરિજા છતાંયે
 ધારે તને મસ્તકપે સદાયે!

(કમશઃ)

❀ નારદ પુરાણમાં ગંગાજીનું માહાત્મ્ય ❀

“ગંગાનું નામ પોકારે, સેંકડો યોજને રહ્યો,
 તે પણ પાપથી છૂટે, શું કે’વું સ્નાન પુણ્યનું?”
 “પ્રકટી વિષ્ણુપાદેથી રહે શંકરને શિરે,
 સેવતા મુનિ ને દેવો નર સેવ્યે નવાઈ શી?”
 “એ તો આશ્ચર્ય છે મોટું માયાનું જગમાં ખરે,
 “ગંગા” નામ છતાં પ્રાપ્ત લોકો નરક જાય છે.”
 “ગંગા” એવા અક્ષરો એ બોલે એક જ વાર કો,
 સર્વ પાપ થકી છૂટી વિષ્ણુ લોકે જશે નકી.”

હરહર ગંગે

૧૮

અધ્યાત્મ

સમયનો સદ્ઉપયોગ સાધના માટે ખૂબ જરૂરી

(ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૪૨ નું અનુસંધાન)

—યોગેશ્વરજી

બીજી આવશ્યક વાત એ છે કે આજથી જ કાર્યમાં લાગી જવું. આ દુનિયામાં એવાં કેટલાંય માણસો છે જે પોતાની શક્તિનો ને સમયનો ઠીક ઠીક ઉપયોગ કરે તો મહાન થઈ શકે. પરંતુ દુઃખની સાથે કહેવું પડે છે કે લાખોમાંથી કોઈ એક પ્રતિભાશાળી થાય છે. આનું કારણ શું? કારણ એ જ કે પ્રથમ તો આપણને ભાન નથી કે આપણામાં શક્તિનો કેવો અખૂટ ભંડાર ભરેલો છે. કેટલાંક માણસો ‘થશે થશે’ કરીને મુલતવી રાખવાના સ્વભાવનાં હોય છે. જ્યારે ઉત્તમ પુરુષો તરત જ કાર્યરિંભ કરી દે છે ને તેઓને સફળતા પણ ઝટ મળે છે. એટલે આપણે જેટલું જાણતા હોઈએ તેટલાનું પાલન કરવા મંડી જવું એ જરૂરી વાત છે. જે પ્રયત્ન કરે છે તેને માટે વિજય પોતે તેની પૂરણી જરૂર કરી દે છે. એટલે તારે પણ બનતા સમયમાં ઈશ્વરના નામના જપ કે ધ્યાન, પ્રાર્થના તથા જીવનનું પરીક્ષણ ચાલુ રાખવું તથા રામકૃષ્ણ જેવા સંતપુરુષોના જીવનનું વારંવાર મનન કરવું. યાદ રાખો કે પ્રયત્ન કરનારને કશું અસાધ્ય નથી. ‘નોક ધ ડોર એન્ડ ઈટ શેલ બી ઓપન્ડ (કાઈસ્ટ).’ એક વાર નહીં ઊઘડે, બીજી વાર નહીં ઊઘડે, પરંતુ પ્રયત્ન ચાલુ રાખશો તો મુક્તિનું દ્વાર જરૂર ઊઘડી જશે.

હવે તે પ્રાણાયામ વિષે પૂછ્યું છે તેનો ઉત્તર આપું. શું

નવેમ્બર : ૨૦૧૬

૧૯

પ્રાણાયામ કે શું જપ, દરેક સાધનનું લક્ષ્ય કે અંતિમ ધ્યેય હૃદયની શુદ્ધિ તથા તે વાટે થનારા જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ છે. અલબત્ત, પ્રાણાયામ કરતાં કરતાં કેટલીક લોકોત્તર શક્તિઓ કે જેને સિદ્ધિ કહેવામાં આવે છે તે સાંપડે છે ખરી પરંતુ તે તેનું ધ્યેય નથી. એ તો રસ્તાનાં સ્થાનો—સ્ટેશન્સ—છે.

વળી પ્રાણાયામના પ્રકારો અનેક છે. પરંતુ આહાર સાત્વિક ને સૂક્ષ્મ રાખવામાં આવે તો જે જાતના પ્રાણાયામ કરાતા હોય તે રીતે એક માસ જેટલા સમયમાં તેની અસર સારી રીતે જણાવા માંડે છે. યાદ રાખવું કે બહુ બોલવાથી પ્રાણાયામ થઈ શકતા નથી તથા પ્રાણાયામ માટે કોઈ અનુભવીનું માર્ગદર્શન જરૂરી છે.

પૂ.શ્રીની દિનચર્યા

હાલ લખવાનું ચાલે છે. અહીં કલ્યાણવાળા જયદયાલ ગોએન્કા આવ્યા છે. કઢી કઢી ત્યાં જાઉં છું. ભજનો તથા સાધકો માટે નોંધ લખું છું. બાકી સમય સુંદર રીતે પસાર થાય છે. આ વસ્તુનો તો આનંદ જ અનેરો છે. સંસારના કોઈ પણ વિષય પાસે આટલો આનંદ નથી. આમાં તો ખુદ આનંદ બની જવાય છે. મારો સમય સાધારણ રીતે

- (૧) રાતે ૯.૩૦ વાગે સૂવું.
- (૨) ૧ વાગે ઊઠવું.
- (૩) ૧ થી ૩ ધ્યાન કરવું.
- (૪) ૩ થી ૪ ફરવું.
- (૫) ૪ વાગે શૌચાદિથી નિવૃત્ત થવું.

૨૦

અધ્યાત્મ

- (૬) પછી પ્રાણાયામમાં બેસવું.
 - (૭) સ્નાન કરવું.
 - (૮) આસન કરવાં.
 - (૯) છ વાગ્યા પછી વળી ધ્યાન કરવું.
 - (૧૦) ૭ થી ૮ વાંચવું.
 - (૧૧) ૮ થી ૯ મુદ્રા વાટે ધ્યાન કરવું.
 - (૧૨) ગંગાસ્નાન કરવા ૧૦ વાગે જવું ને ભોજન પકાવવું તથા પછી જમવું.
 - (૧૩) ૧૧ થી ૧૨ આરામ તથા વિચારણા
 - (૧૪) ૧૨ થી ૨ વાંચવું—લખવું
 - (૧૫) ૨ થી ૫ ધ્યાન
 - (૧૬) ૫ થી ૭ વાંચવું—લખવું
 - (૧૭) ૭.૩૦ પછી પ્રાણાયામો
 - (૧૮) ૮.૩૦ થી ૯ ગંગાતટ જવું
- એ રીતે પસાર થાય છે. જરૂરી સમયે તેમાં ફેરફાર કરું છું.

અચાચક વ્રત હજી ચાલુ છે. ઈશ્વરની કૃપાથી આનંદ છે. એના પ્રેમના ખૂબ સારા અનુભવો થયા. પછી તેના પરની નિષ્ઠા કેવી રીતે જાય?

ધ્યાનને માટે ગીતામાં સારું વર્ણન છે. ધ્યાન બે પ્રકારનું છે. સગુણ ને નિર્ગુણ. સગુણ ધ્યાન રામ, કૃષ્ણ, નારાયણ, શિવ, શક્તિ વગેરેનું હોઈ શકે. તે ધ્યાનમાં જે ઈષ્ટ હોય તેની મૂર્તિની

કલ્પના કરી તે ઈષ્ટની લીલાનું સ્મરણ કરતાં કરતાં તેમાં એક થઈ જવું અથવા તો તેના મંત્ર કે નામના જપ કરતાં કરતાં તેની મૂર્તિનું દર્શન કરતા રહેવું એવું સાધારણ રીતે કરાય છે. સાધકની શરૂઆતની દશાને માટે આવું ધ્યાન બહુ અગત્યનું છે.

નિર્ગુણ ધ્યાનમાં શું કરવું તે ગીતામાં સુંદર રીતે કહેવાયું છે. આસન પર સ્થિર બેસીને મનમાં ઊઠતાં સંકલ્પોથી ઉત્પન્ન થતી કામનાઓને ત્યજી દેવી, તથા મનથી ઈન્દ્રિયોને પોતપોતાના કાર્યમાંથી પાછી વાળવી. પછીથી બુદ્ધિપૂર્વક ઉપરામતા મેળવવી તથા મનને આત્મામાં એકાગ્ર કરવું ને કાંઈ પણ વિચારવું નહીં.

પરંતુ સગુણ ધ્યાન ઘણાને અનુકૂળ પડે છે. નિર્ગુણ ધ્યાન કરનારનું મન જલદી સ્થિર નહીં થાય. તેને માટે તેણે ઉત્તમ ભાવનાઓ કરવી પડશે. વળી નિર્ગુણ ધ્યાનમાં હૃદયની શુદ્ધિ ખૂબ જ ભાગ ભજવે છે. આવા ધ્યાન કરનારે જો તે નિર્ગુણ ધ્યાન કરતો હોય તો સર્વત્ર ઈશ્વર છે, આત્મા છે, એવો અનુભવ અથવા અભ્યાસ કરતા રહેવું અને જો તે સગુણ ધ્યાન કરતો હોય તો જેનું ધ્યાન કરતો હોય તે ઈષ્ટને સર્વમાં જોતાં કે તે જોવાનો અભ્યાસ કરતાં રહેવું. આ ધ્યાનનું ફળ છે. સર્વમાં એક તત્ત્વનું દર્શન થાય છે. આનંદ, શાંતિ કે પ્રેમની પ્રાપ્તિ થાય છે ને માણસ મુક્તાવસ્થા પ્રાપ્ત કરે છે. પરંતુ ધ્યાન નિયમિત કરવું. એથી પરિણામ સારું મળે છે. સર્વને મારા પ્રણામ

તા.ક.—બ્રહ્મચર્ય ખૂબ અગત્યની વસ્તુ છે, તે જેટલું જળવાશે તેટલું જ જીવન ઉજ્જવલ થશે.

મૌનનું મહત્વ

—પૂ.મા સર્વેશ્વરી

પૂ.માશ્રી સર્વેશ્વરીના પાવન પ્રવચનનું સંકલન

આપણાં માતાપિતા આપણાં પાછળ પ્રયત્નો કરે છે કે બોલ..! બાળકની વાણીમાં શક્તિ આવે તો તે બોલે. એટલે છેક નાના બાળકોને પણ આપણે બોલતા શીખવીએ છીએ, પણ લાખ પ્રયત્નો થવા છતાં બાળક બોલતું નથી. ઘણીવાર જીવનભર બોલતું નથી ત્યારે આપણને કિંમત સમજાય છે કે વાણીની જે શક્તિ ઈશ્વરે આપણને આપી છે તે કેટલી બધી કિંમતી છે, કેટલી બધી ઉપયોગી છે અને કેટલી બધી આશીર્વાદરૂપ ઠરે છે. એટલે શબ્દની શક્તિ આપણને ભગવાને ભેટમાં આપી છે તેને વેડફી નાખવાની કે તેને ગમે ત્યાં ગમે તે રીતે ઉપયોગ કરવાની પણ આપણને છૂટ મળે છે તેવું નથી. અમુક સ્થાનો એવાં હોય છે જ્યાં શાંતિ રાખવાની હોય. જેમ કે આપણે કોઈની સ્મશાનયાત્રામાં જઈએ ત્યાં સિનેમાનાં ગાયન ના ગવાય કે ત્યાં કોઈ બીજી વિવાહની કે આડીતેડી વાતો કે ગપ્પાં કે નિંદા ટીકાં પણ ના થાય. શાંતિથી એ ગંભીર પ્રસંગને આપણે દીપાવવાનો હોય છે. અચાનક આપણા ઘરમાં માંદગી આવી પડી કે અચાનક કોઈનું મૃત્યુ થઈ ગયું તો આપણે શાંત થઈ જઈએ છીએ. સન્નાટો છવાઈ જાય છે કે આ શું થઈ ગયું? આઘાત આપણાં જીવન પર આવી પડે છે અને આપણે મૌન થઈ જઈએ છીએ. મૌન ત્યારે થઈ જઈએ છીએ કે આપણને કેટલીક બાબતો ખૂબ આશ્ચર્યમાં નાખી દે તેવી બને છે અને ત્યારે

આપણી વાણી મૌન ધારણ કરે છે. અને એ વાણી મૌન ધારણ કરે છે ત્યારે અંદરની શક્તિનો વિકાસ થાય છે. એટલે તો આપણા પાદરે સુરતમાં પૂ.મોટાએ મૌનમંદિરની સ્થાપના કરી અને કહ્યું કે શાંતિથી બેસતાં શીખો. મૌન રાખતા શીખો.

વાતો કરવી તો બહુ સહેલી છે. બોલ—બોલ કરવું તો બહુ સહેલું છે. બબડાટ કરવો બહુ સહેલો છે, વ્યર્થ બકવાસ કરવો બહુ સહેલો છે પણ શાંતિથી મૌન રાખો એમ કોઈ કહે એ બહુ અઘરું છે એવું લાગે. નાના બાળકને એમ કહીએ કે બસ હવે બહુ બોલ્યો, હવે બોલ્યો તો બે થપ્પડ પડશે એટલે ચૂપચાપ બેસી રહેશે પણ બે—ત્રણ મિનિટમાં તેને એમ થાય છે કે કે બોલું, જતો રહું, રડી લઉં, ઉભો થાઉં, તોફાન કરું...! એટલે મૌન રાખવું ઘણું જ અઘરું છે. આપણા સમાજજીવનની એક કરુણતા છે કે આપણે મૌન રાખવાનું શીખ્યા જ નથી. આપણને ઘોંઘાટ જ ગમે છે અને આપણે પોતે જ એ ઘોંઘાટ ઉભા કરીએ છીએ. આપણને કોઈ એમ કહે કે એક આખો દિવસ તમારા ઘરમાં રેડીયો કે ટીવી નથી ચલાવવાનું કે કોઈને મળવાનું પણ નથી કે કોઈને જોવાનું પણ નથી, કોઈ સાથે બોલવાનું પણ નથી. એક દિવસ બેસી જાઓ બંધ બારણાં કરીને. તો આપણને અકળામણ થઈ જશે, આપણું બ્લડપ્રેશર ઉચુંનીચું થઈ જશે, આપણને એટેક આવી જશે, આપણને ગભરામણ થઈ જશે. આપણને એમ થઈ જશે કે આવી શિક્ષા અમારે નથી જોઈતી.

એકાંત આપણે પચાવી શકતા નથી. એકાંતમાં રહેવાથી પ્રભુની ભક્તિ વધારે થાય છે. શાંતિથી ભગવાન પાસે બેસવાથી આપણી આત્મિક ચેતનાનો ઉઘાડ થાય છે, પણ આપણને એ

જોઈતું જ નથી, આપણને એ ફાવતું જ નથી. આપણાંથી મૌન રહેવાતું જ નથી. શિસ્ત પાળવાનું આપણને યાદ જ નથી આવતું કારણ કે વર્ષોથી આપણે વાતો કરવા જ ટેવાયેલાં છીએ. એટલે આપણે શિસ્ત પાળતા શીખીએ, મૌન રાખતાં શીખીએ. મૌન રાખીશું એટલે મનને ભગવાનમાં જોડવાનું છે. બહારથી આપણી વાણી બંધ થાય એટલે આપણી આત્મિક ચેતનાને જગાડવા માટે આપણું સહજ આત્મસ્વરૂપ આપણાં શરીરની અંદર કામ કરી રહ્યું છે, ચૈત્યન્ય ધરી રહ્યું છે ક્ષણેક્ષણ, તેને ઓળખવા માટે, તેને પરખવા માટે, તેને સ્પર્શવા માટે. તેનો અનુભવ કરવા માટે, તેને પકડવા માટે, બહારના બધા જ ઘોંઘાટો બંધ કરવા છે. ‘તનના બારણાં બંધ કરીને મનના દ્વાર ઉઘાડો.’ એ દ્વાર અંદરથી ઉઘડશે તો કંઈક અનુભૂતિ અને ભગવાનની કૃપા પણ પ્રાપ્ત થશે. એટલે જેણે જેણે ભગવાનને મેળવવાના પ્રયત્નો કર્યા છે, જેણે ભગવાનના આશીર્વાદ પ્રાપ્ત કરવાની મથામણો અનુભવી તે લોકો મોટાભાગે મૌન રહ્યા. દિવસો સુધી કોઈ સાથે બોલ્યા નહીં, દિવસો સુધી કોઈ સાથે વાતો કરી નહીં, દિવસો સુધી વસ્તીથી દૂર રહીને શાંતિથી પલાંઠી વાળીને બેસી રહ્યા તો કંઈક પામ્યા.

દૂધને મેળવીએ છીએ અને આપણે સવાર થતાં જોઈએ છીએ તો એ સરસ મજાનું દહીંના સ્વરૂપમાં રૂપાંતર થઈ ગએલું હોય છે તો એને ઠરવાં દીધું તો. આખી રાત દૂધને હલાવ્યા કરીશું તો દહીં થવાનું નથી. શાંતિથી બેસવાથી કંઈક પામી શકીશું. સ્વરૂપનાં અનુસંધાનથી ભગવાનની કૃપાનો દોર આપણા હાથમાં આવી શકશે. એટલે મૌન રાખવાથી ઘણું બધું

નવેમ્બર : ૨૦૧૬

૨૫

પ્રાપ્ત થાય છે. મૌનની શક્તિ ઘણી બધી છે. મૌન રાખવાથી ખોટી વાતોમાંથી આપણે બચી જઈએ છીએ. કોઈકની નિંદા—ટીકા કરવામાંથી પણ આપણે બચી જઈએ છીએ. સાચી વસ્તુને સમજવા માટે આપણા મનમાં સમય મળે છે અને શાંતિથી વિચારી પણ શકીએ છીએ. જે ખૂબ બોલે છે તેનું બ્લડપ્રેશર પણ વધી જાય છે, તેની માનસિક અસ્થિરતા પણ વધી જાય છે. આપણું શરીર પાંચ તત્ત્વોથી બનેલું છે અને એ પાંચ તત્ત્વોનું સમત્વ ના જળવાય તો આપણે રોગના ભોગ બની જઈએ છીએ. વધારે પડતું બોલવાથી આપણાં શરીરનું અગ્નિ તત્ત્વ નાશ પામે છે. અને એટલે આપણને કોઈક ને કોઈક રોગ આપણા શરીરમાં આવી જાય છે. તેથી મૌન રાખતાં શીખીએ. મૌન રાખીને મનને ભગવાનમાં જોડતાં શીખીએ.

અમારા ગુરુદેવ દર વર્ષે ધ્યાન સાધના શિબિર કરાવતા. તેમાં આખા દિવસમાં ત્રણ કલાક મૌન રાખવાનું હોય છે. પન્નાસન વાળીને એક—એક કલાક સુધી બેસી જ રહેવાનું ચૂપચાપ. ટાંકણી પરે તો પણ અવાજ આવે એટલી બધી શાંતિ. તો જ્યારે બહારનું વાતાવરણ શાંત થાય એટલે આપણું મન શાંત થાય. ખૂબ વાંચવાનો આપણને શોખ હશે, મોટેથી ભજનો ગાવાનો શોખ હશે તો ગાઈશું પણ ખરા કલાકો સુધી, પણ એક સેકન્ડ કે એક ક્ષણ એવી આવશે કે એમ થશે કે ચાલો ભજન પણ નથી ગાવાં. શાંતિથી બેસીએ. બાળક તોફાન કરે તો આપણને ગમે છે પણ એનું તોફાન જ્યારે વધી જાય છે ત્યારે આપણે હાથ જોડીને કહીએ છીએ કે ભાઈ, તું શાંતિથી બેસ! શાંતિથી તું બેસ અને અમને પણ શાંતિથી બેસવા દે. આપણને

૨૬

અધ્યાત્મ

શાંતિ ગમે છે. પરમ શાંતિ આપણને ગમે છે. એટલે આપણે કહીએ છીએ કે શાંતિ રાખો! શાંતિ રાખો, શાંતિ રાખો અને શાંતિ રાખશો તો કંઈક નવિન વસ્તુની પ્રાપ્તિ થશે.

અમારા ગુરુદેવ પૂ.યોગેશ્વરજીએ બાર વર્ષ સુધી મૌન રાખ્યું. દિવસો સુધી બોલ્યા નહીં. હિમાલયમાં દેવપ્રયાગમાં એક કુટિયામાં વર્ષો સુધી મૌન રાખીને રહ્યા. એમનાં જન્મદાત્રી માતા પણ એમની સાથે રહ્યાં.

(ક્રમશઃ)

જો પરમાત્માને માનવાવાળાઓને પરમાત્માની યાદ નથી આવતી, અને કરવી પરે છે—આ કોઈ ઓછા દુઃખની વાત છે? આ અલ્પ આશ્ચર્યની વાત છે? અરે! મરેલા વૃદ્ધોની યાદ આવે છે આપને, ગયેલા ધનની યાદ આવે છે આપને! તો પરમાત્મા એટલો હલકો થઈ ગયો કે તેની યાદ આપને કરવી પરે?...યાદ નથી આવતી એટલે કે આપ તેને પોતાનો નથી માનતા.

—સ્વામી શરણાનંદજી

ફોન : દુકાન : ૨૨૫૮૮૧૨ ઘર : ૨૬૬૪૦૭૮

મોબાઈલ : ૯૩૭૪૭૧૦૩૦૪

દીપક સી. મહેતા

❀ કૃષ્ણા ફિલ્મ્સ એન્ડ સ્ટુડિઓ ❀

૧, શ્યામ એપાર્ટમેન્ટ, કાકડીઆ કોમ્પ્લેક્સ પાસે,

ઘોડદોડ રોડ, સુરત-૩૯૫૦૦૧

ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: મંત્રનો અર્થ

—શ્રી યોગેશ્વરજી

શાંતિ! શાંતિ શબ્દ કેટલો બધો મધુર છે! તેને વાંચવાથી, બોલવાથી ને સાંભળવાથી કેવો અવનવો ભાવ થાય છે! તે શબ્દની અંદર જ જાણે અસીમ શાંતિ ભરી હોય તેવું લાગ્યા વિના નથી રહેતું.

શાંતિ કોને પ્રિય નથી? શાંતિની ઝંખના કોને નથી? શાંતિની શોધ પણ કોણ નથી કરતું? પોતાને વધારે ને વધારે શાંતિ મળે ને મળેલી શાંતિ સલામત રહે તેવું કોણ નથી ઈચ્છતું? બધા જીવો શાંતિ મેળવવા માટે જ મહેનત કરે છે. પછી તે શાંતિ પોતાને મળે કે ન મળે છતાં તેને માટેનો પ્રયાસ સૌ ચાલુ જ રાખે છે. માનવજીવનની આ અત્યંત મહત્વની વાતને ઉપનિષદકાળના ઋષિએ પણ માન્ય રાખી છે. તેથી જ આપણે જોઈએ છીએ કે ઉપનિષદમાં શાંતિપાઠ લગભગ બધે જ મૂકવામાં આવ્યા છે. તે ઉપરાંત ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: નો ઉલ્લેખ પણ અવારનવાર જોવામાં આવે છે. એટલે શાંતિનો ઉપદેશમંત્ર ભારતે કોઈની પાસેથી ઉછીનો લેવાનો નથી. તે તેનો જન્મસિદ્ધ મંત્ર છે. આજથી કેટલાંય વર્ષો પહેલાં, ધર્મ ને સંસ્કૃતિના શરૂઆતના સુવર્ણકાળમાં જ આ દેશે તેનો જયઘોષ ગજાવ્યો છે ને વિશ્વના વિશાળ વાતાવરણમાં વહેતો મૂક્યો છે. માનવજીવન ને વિશ્વના સામાજિક જીવનની એક અત્યંત મહત્વની જરૂર તરીકે તેના પર ભાર મૂક્યો છે. વાત પણ, વિચાર કરીએ તો સાચી લાગે છે. કેમ કે વ્યક્તિ કે સમષ્ટિનું જીવન બીજા બધા પદાર્થોથી

સંપન્ન હોય પરંતુ તેમાં શાંતિની ખોટ હોય અથવા કહો કે અશાંતિ જ છવાયેલી હોય તો તેની સંપૂર્ણતા નથી થઈ શકતી. રેલગાડીને છેડે જેમ ગાર્ડ હોય છે તેમ જીવનમાં શાંતિનું પોતાનું અનોખું સ્થાન છે. જીવનની સઘળી પ્રવૃત્તિઓનું અંતિમ પરિણામ શાંતિ જ હોવું જોઈએ. શાંતિ સૌનું પૂર્ણવિરામ થવું જોઈએ. શાંતિની સાધના ને સિદ્ધિ જીવનની મૂળભૂત જરૂર છે તેનો ઈન્કાર થઈ શકે તેમ નથી.

આપણે જોઈએ છીએ કે જગતમાં ઠેરઠેર અશાંતિ છે. પરંતુ અશાંતિનાં કારણ એકસરખાં નથી. અશાંતિ પણ અનેક પ્રકારની છે. કેટલાક લોકો શરીરના કોઈ કષ્ટ કે રોગથી પિડાય છે ને તેને દૂર કરવા ઈચ્છે છે, તો કેટલાકને કોઈ મનની વ્યાધિ કે ઉપાધિ હોય છે તેમાંથી છૂટવાની તે ઈચ્છા રાખે છે. મનમાં ઉત્પન્ન થનારા બૂરા વિચાર ને ભાવ પણ માનસિક રોગમાં ગણી શકાય છે, ને તેને પરિણામે પણ માણસ અનેક પ્રકારનાં દુ:ખદર્દનો અનુભવ કરે છે. તે ઉપરાંત, અંતરની અશાંતિ પણ છે. હૃદયની સંકુચિતતા, પ્રેમ ને લાગણીનો અભાવ તથા અજ્ઞાનને લીધે તે ઉત્પન્ન થાય છે ને વધે છે. તે ત્રણે પ્રકારની અશાંતિમાંથી માણસ મુક્તિ ઈચ્છે છે. તેથી, મનુષ્ય સ્વભાવની સહજ ઈચ્છાને લક્ષમાં લઈને, તે ત્રણે પ્રકારની અશાંતિની નિવૃત્તિની પ્રાર્થના ને ત્રણે પ્રકારની શાંતિની કામના કરવામાં આવી છે. શાંતિના ઉપર્યુક્ત મંત્રનો અર્થ એટલા માટે આપણે આ પ્રમાણે કરી શકીએ—

૧. શરીરના રોગો દૂર કરીને હે પ્રભુ, અમારા શરીરને નીરોગી, સ્વસ્થ ને શક્તિશાળી બનાવો, ને એ રીતે અમને શારીરિક શાંતિનું દાન કરો.

૨. મનમાંથી ખોટા વિચારો, ભાવો ને ખ્યાલોને દૂર કરવાની શક્તિ આપો. દુર્ગુણને દૂર કરી સદ્ગુણની સ્થાપના કરવાનું બળ આપો. તમોગુણ ને રજોગુણ પર અંકુશ કરી મનને સાત્વિકતાથી ભરી દેવાની શક્તિ આપો. તેમ જ હે પ્રભુ, અમારા મનને ઉત્તમ ભાવો, વિચારો ને સંકલ્પોથી ભરપૂર કરી અમને માનસિક શાંતિ આપો. તથા

૩. હૃદયને ઉદાર ને વિશાળ કરી તેમ જ તમારા પવિત્ર પ્રેમ ને જ્ઞાનના પ્રકાશથી ભરી દઈ, તમારી અલૌકિક ઝાંખી અમારી અંદર ને બહાર બધે જ કરવાની શક્તિ આપીને આત્મિક શાંતિ આપો. એ શાંતિ અમને જ નહીં પરંતુ જીવમાત્રને—કેવળ મનુષ્યને જ નહીં, પણ બધા જ જીવોને—આપો.

ત્રણ વારની શાંતિની મંત્રભાવનાનો આ ભાવાર્થ. તે ઉપરાંત, એક બીજો અર્થ જોઈએ.

ભૌતિક અથવા તો સાંસારિક સુખની ઈચ્છાવાળા માણસો પણ આ સંસારમાં અનેક છે. કહો કે સંસારમાં તેવા માણસોની સંખ્યા જ વિશેષ છે. સાંસારિક અવનતિ કે ભૌતિક સુખસાધનોની અછતને લીધે તે સદા અશાંત રહ્યા કરે છે. તેવા માણસોને સાંસારિક શાંતિની ઈચ્છા હોય તે સમજી શકાય તેમ છે. કેટલીક વાર એવું પણ જોવા મળે છે કે જેમની પાસે દુન્યવી સુખસગવડનાં સાધનોની કમી નથી તેમને એક યા બીજે કારણે ઘરકલેશનો સામનો કરવો પડતો હોય છે. તેને લીધે પણ તેમનું જીવન અશાંતિમય થઈ જાય છે. ગમે તેટલું ધન, ગમે તેટલો વૈભવ કે ગમે તેટલી પ્રતિષ્ઠા પણ તેમના જીવનને મધુમય કરવામાં નિષ્ફળ નીવડે છે. તેમનું મન ભોગ ને વિલાસમાં અસંખ્ય સાધનોની વચ્ચે પણ અશાંત રહે છે. એટલે સાંસારિક

શાંતિની ઈચ્છા તેમને સદાય રહ્યા કરે છે.

માણસ સાંસારિક રીતે સુખી થવાનો પુરુષાર્થ કરે તોપણ, કુદરતનાં બળો આગળ લાચાર થઈ જાય છે, ને તેને પરિણામે પણ દુઃખી થાય છે. દુનિયામાં એવી કેટલીય ઘટનાઓ છે જેનો પ્રભાવ માણસ પર અચૂક પડે છે. દાખલા તરીકે ધરતીકંપ. માણસ ધારે તોપણ તેને અટકાવી શકતો નથી. તેનાં પરિણામે ઉત્પન્ન થતી અશાંતિનો ઉપાય તે કરી શકે છે, પરંતુ તેના પ્રભાવથી પર તો થઈ શકતો નથી જ. તે જ પ્રમાણે અતિવૃષ્ટિ ને અનાવૃષ્ટિનું સમજી લેવાનું છે. માણસે તેના પણ ભોગ બનવું પડે છે. તેના વ્યક્તિગત ને સામાજિક જીવન પર તેની ગંભીર અસર પડે છે. કેટલીક વાર એ ઘટના કે આફતોમાંથી તેને બોધપાઠ મળે છે. તો કેટલીક વાર તેના ઉન્માદ ને મિથ્યાભિમાનને દૂર કરવામાં તે મદદરૂપ થાય છે. (કમશઃ)

અનુકૂલ સ્ત્રી, પુત્ર, શિષ્ય, પુત્રી, શિષ્યા, ભાઈ, મિત્ર, સંબંધીજનો, દ્રવ્ય, પશુ, વાહન, ગૃહ ને ક્ષેત્ર આદિ પ્રાણીપદાર્થોના સંબંધથી મનુષ્યને જે સુખનો અનુભવ થાય છે તે બધું સુખ દ્વૈતથી ઉપજનારું, ક્ષણિક ને પરિણામે દુઃખદ-દુઃખપ્રદ છે. વાસ્તવિક સુખ તો અદ્વૈતરૂપ બ્રહ્મ જ છે. જ્યાં દ્વૈત છે, ભેદ દૃષ્ટિ છે ત્યાં ન્યૂનાધિક ભય જ છે. અદ્વૈત જ્ઞાનમાં જ—અભેદ દર્શનમાં જ પવિત્રતમ, અકૃત્રિમ ને શાશ્વત સુખ છે. અન્ય અનુકૂલ પ્રાણી પદાર્થથી થતું વ્યાવહારિક સુખ આત્માના સુખનો અલ્પ-લેશ છે. એ સુખ ઉપાધિ વડે પ્રતીત થતું હોવાથી તુચ્છ છે, ને ઉપાધિ વિના પ્રતીત થનારું આત્મસુખ શ્રેષ્ઠ છે.

—મહારાજ શ્રીનથુરામશર્માજી—વિવેક ભાસ્કર-પ્રથમ રશ્મિ

આધ્યાત્મિક માર્ગદર્શક પ્રશ્નોત્તરી

—યોગેશ્વરજી

પ્રશ્ન : ઈશ્વર સહેલાઈથી મળે છે કે મુશ્કેલીથી?

ઉત્તર : તેનો ઉત્તર તમારા પોતાના પર આધાર રાખે છે. જો તમે તેને માટે આતુર હૃદયે તલસતા હો તો તે તમને સહેલાઈથી મળશે. રામકૃષ્ણ પરમહંસદેવે તો ત્યાં સુધી કહ્યું છે કે, કલિયુગમાં માણસ ત્રણ જ દિવસ ઈશ્વરને સાચા દિલથી પ્રાર્થે તો તેને ઈશ્વર મળી શકે છે. આવા મહાન પુરુષની વાણી ખોટી ના હોય. પણ એવી વ્યાકુળતા જોઈએ. ઈશ્વરને માટે ભોગ આપવાની શક્તિ જોઈએ. તમન્ના જોઈએ. આ બધું ના હોય ને ધીરે ધીરે ગાડી ચાલતી હોય તો ઈશ્વરની પાસે તે ક્યારે પહોંચી શકવાની? એવા માણસને તો અનેક જન્મો લાગવાના. માટે સહેલાઈથી મળે છે કે મુશ્કેલીથી એવો પ્રશ્ન જ કરવાની જરૂર નથી. જેને ઈશ્વર જોઈએ છે તે આવા પ્રશ્ન કરવા નહીં બેસે. ઈશ્વરને માટે ગમે તેટલો સમય લાગે, ગમે તેવો ભોગ આપવો પડે. તોય તે તો તૈયાર રહેશે. પોતાનું કામ કર્યે જશે. દરિયામાં મોતી માટે પડનારા લોકો મોતી કેટલે ઊંડે છે તેનો વિચાર નથી કરતા. તે તો ડૂબકી જ મારે છે ને મોતી લઈને બહાર આવે છે. કેમ કે તેમને મોતી પર એટલી પ્રીતિ હોય છે.

એક કામી પુરુષની વાતમાં વાચ્યું છે ને કે નદીમાં તરતા શબને હોડી માની તે નદી પાર કરી ગયો, ને સાપને દોરડું માની

ધર પર તેને પકડીને ચઢી ગયો. આ વાત સાચી હોય કે ખોટી, સમજવાની વાત એટલી જ છે કે એટલી તમન્ના ઈશ્વરને મળવા માટે છે? આને જ પ્રેમ કે વ્યાકુળતા કહે છે. આની જ જરૂર છે. આ મળતાં ઈશ્વર સહેલાઈથી મળી શકે છે.

પ્રશ્ન : જ્ઞાનીઓ ભક્તિને માનતા નથી—બલકે ભક્તિ તરફ કેટલીકવાર અણગમો પણ બતાવે છે. એ વિશે આપનો શો અભિપ્રાય છે?

ઉત્તર : જે નિરાકાર તત્ત્વને માને છે તેને સાકાર ભક્તિની જરૂર નથી. આત્મજ્ઞાનને દ્રઢ કરીને સતત ધ્યાન દ્વારા તે પરમાત્માને મેળવે છે. આ માર્ગનું વિસ્તૃત વર્ણન ગીતાના છઠ્ઠા અધ્યાયમાં કરેલું છે. પરંતુ આવા પરમાત્મા દર્શન માટે પણ તેનામાં પરમાત્મા દર્શન માટેનો તલસાટ, પરમ પુરુષાર્થ તેમ જ નિર્ધાર તો જોઈશે જ. પરમાત્મતત્ત્વનું જ તેણે રાતદિવસ મનન, ચિંતન ને નિદિધ્યાસન કરવું પડશે. નારદે પરમાત્મામાં સ્વરૂપના આવા અનુસંધાનને—સ્મરણ, મનન કે નિદિધ્યાસન ભક્તિ કહી છે. ફેર માત્ર સ્વરૂપનો છે. એક સાકારનો ભક્ત છે તો બીજો નિરાકારનો. પણ બંને એક જ પરમાત્માના ભિન્નભિન્ન ઉપાસકો છે. એટલે સાચો જ્ઞાની પણ ભક્ત હોય જ છે એ વાત સમજવાની જરૂર છે. પછી તે ભક્તિને ના માને તે તો કેમ જ બને?

બીજી રીતે વિચાર કરો કે જ્ઞાની કોને કહેવાય? જ્ઞાનીમાં અનેક લક્ષણ છે. પણ એક મોટું લક્ષણ તેના સમદર્શીપણાનું છે. જ્ઞાની સમદર્શી હોય છે. બધે જ પોતાના આત્મા કે પરમાત્માને

જુએ છે. એટલે તે કોઈનોય તિરસ્કાર કરી શકતો નથી. એક મૂર્ખ કે દુષ્ટ માણસની પ્રત્યે પણ તે તિરસ્કારથી જોતો નથી પરંતુ અનુકંપાથી જુએ છે, તો ભક્તિ જેવા પ્રભુ પ્રાપ્તિના મહાન સાધન તરફ તો તે અણગમો કે તિરસ્કાર કેવી રીતે રાખે? તે તો જાણે છે કે પોતપોતાની રૂચિ પ્રમાણે માણસ ભિન્નભિન્ન રીતે પ્રભુ પ્રાપ્તિ કરવા મથે છે. બધા જ માર્ગ ઈશ્વર પાસે લઈ જાય છે. તો મારે શા માટે એવો દુરાગ્રહ કરવો કે બધા પોતાનો માર્ગ છોડી મારો જ માર્ગ ગ્રહણ કરે? એવો દુરાગ્રહ તો જ્ઞાન નહીં પણ અજ્ઞાન ગણાય છે, જેને ગીતાએ તામસી જ્ઞાન કહ્યું છે. ખરો જ્ઞાની તો બધા પર પ્રેમ રાખે છે, તે ગમા—અણગમા કે રાગ અથવા તિરસ્કાર જેવા સાધારણ માણસને જકડી બેઠેલા બંધનથી મુક્ત હોય છે.

જ્ઞાની વિશે કાંઈ પ્રમાણિત નિર્ણય કરવો હોય તો પહેલાં થયેલા મહાન જ્ઞાની પુરુષોના જીવનનો વિચાર કરવો વધારે સારો છે. શંકરાચાર્ય મહાન ભક્ત હતા. ને તેમણે શંકર, શક્તિ ને કૃષ્ણની અનેક જ્ઞાનમિશ્રિત કથા કહી છે, ને સાકાર ભક્તિનું પ્રતિપાદન કર્યું છે. વ્યાસ ને નારદને ભક્તિ દ્વારા જ શાંતિ મળી છે. તો પછી તેમની આગળ આજના કહેવાતા પૂર્વગ્રહ યુક્ત જ્ઞાનીઓનો શો હિસાબ? ખરી રીતે તો એમ છે કે જ્ઞાન વિના ભક્તિ નથી (કેમ કે સંસારની અસારતા ને ઈશ્વરની સત્યતાના જ્ઞાનથી જ ભક્તિ જાગે છે) ને ભક્તિ વિના જ્ઞાન નથી, (કેમ કે પરમાત્માની સતત ભક્તિથી જ પરમ જ્ઞાન મળે છે.)

COLORADO YOUTH SHIBIR

—Nisha

Pujya Maa, I am so blessed to be in Your Grace.

During this Shibir, a heartwarming movie has been running in my head. Magical moments with Maa throughout my life were flashing throughout the day as a result of my encounters with mother nature, and tears would warm my eyes. As if Prabhu placed a movie reel within me so that I can be reminded of my life story, growing up in Pujya Maa's lap. In my silence, my heart was full. Pujya Maa has guided my entire journey here and regardless of where I was in my life, Pujya Maa has always been there. From singing at Bhagwanji kaka's house when I was just 9 or 10, to my first time in India with Maa's Grace. From my nights with Pujya Maa as She taught me to read Gujarati (on Her slate) in Mumbai to Nova Scotia youth shibir and all the amazing lessons I learned. My special moments with Pujya Maa have allowed me to re-experience the joy in this serene, beautiful environment. Un-

plugged from my world, my life's movie about Pujya Maa has envelopped me with immense love and gratitude.

Maa, You have been my Guiding Light, and my constant Companion. Thank you Pujya Maa. This youth shibir has filled my soul with more than I could have imagined. Surrounded by nature's beauty and music ('Aum'), listening to the stories of Prabhu's Life, having in-depth conversations about Prabhu's journey, listening to Pujya Maa's bhajans and stories, this intimate setting with Pujya Maa's young soulful children has been different than any other. still uplifting and encouraging, but with so much more intensity and love.

I walk away with a treasure box of lessons, love, and reminders of what this human existence must emit. It is so difficult to even put those thoughts to words because the messages You have shared with us are so profound and valuable. I am still trying to process everything and the experience of what has just occurred in the past few days. It is as if a force of energy has entered our minds, hearts and souls, and

this body is still trying to catch up and ascertain what has just transpired. Everything that Pujya Maa has shared has SO MUCH weight and importance on our life. EVERYTHING. Pujya Maa's wisdom on meditation, so many in this world are still aching for. It is as if I am still processing how lucky I am to have been given these priceless treasures, while contemplating how I will adorn my life with them....and how I will remember to immerse myself in the constant "AUM" surrounding me.

Pujya Maa, Your children who do not know how to bring Prabhu to You, still drift about this Sansar, most of the time aimlessly. We are sorry we cannot bring You Prabhu, and do not even know how to stay steady on this path, but just as this movie reel has played within me, I pray that it guides my way forward. With Pujya Maa in my life story, I know those moments of Divine inspiration and Pujya Maa's love, will continue to fill my heart. I am indebted to Maa, and want to thank You from the bottom of my heart, the heart that Maa has moulded and completed ever since I was a young child.

Thank you Pujya Maa for bringing me here. I am full of Pujya Maa's Love and Embrace. Jai Krupalu Maa.

Your chid, Nisha

Daya Bhakta

May 26–29, June 15–17

Jai Krupalu MAA,

My experience at this shibir was unique. When I first got here I just wanted to grow spiritually, didn't think that the journey would begin the very next day. The first day we had watched Prabhu's satsang but it was in pure Gujarati. As I saw Prabhu speak, my eyes began to fill up with tears. I felt happy within to see Prabhu, to see Him speak, to see Him alive. That night I had the yearning to know Prabhu, to really know Him. But I was afraid as well, because I am not as strict as the other bhaktas and I was afraid He wouldn't accept me. I had questions and I had this fear.

The very next day all the questions I had were answered through the group parthanas. As each question of mine about Prabhu was answered I knew it was Maa's doing. Maa knew about my yearning to know prabhu and she

gave me the answers to the path. I was so happy. I just knew that my spiritual growth was about to begin. I couldn't have asked for a better shibir. I was finally not afraid for Prabhu to see me. I have always had this yearning for Prabhu ever since I was young and finally my journey to know Prabhu was beginning.

I learned that doing my own way of jap and or mantra is possible too. What resonated most with me is : to be pure in my thoughts, take 30 minutes–1 hour of my time and chant the mantra of jap, without counting to a certain number. What I learned that sometimes we are so focused on reaching the assigned number that we aren't being 100% true to the act of prayer.

I was blessed to watch the same Gujarati satsang of Prabhu again but this time with English translation. To be able to understand Prabhu and to hear His words was such a joy. I am really glad maa told someone to translate.

I couldn't have asked for anything more. My heart is full of love and peace. I have begun the journey to fully surrender to Maa and I must say it is the most peaceful feeling within.

Jai Krupalu MAA.

યુવા શિબિર ૨૦૧૬

અર્પિતા જોષી

૨૦૧૫માં પૂજ્યમાએ પોતાના બોત્તેરમા વર્ષને ૭૨ દિવસના મૌનના મહાયજ્ઞ સાથે ઉજવ્યો. યજ્ઞના અંતે દાનનો મહિમા ગવાયો છે. પૂજ્ય માએ દાનમાં ઘોષણા કરી કે “આવતા વર્ષે યુવાઓ માટે કોલોરાડોમાં શિબિર થશે.” આનંદનો પાર ના રહ્યો.

પૂજ્યમાએ યુવા શિબિરની માત્ર ઘોષણા જ ન કરી પણ એના સફળ સંચાલક, કુશળ યજમાન, કાર્યરત કારભારી, કર્તા-ધર્તા બનીને ડગલે ને પગલે ઝીણવટથી કાળજીપૂર્વકનું આયોજન કરીને એ યુવા શિબિરને યશસ્વી રીતે પાર પણ પાડી.

પૂજ્ય માના જ શબ્દો છે કે “વિરાટ સ્વરૂપના દર્શન એટલે પૂજ્યમાની દરેક યોજનાને સફળતાપૂર્વક પાર પાડનાર પ્રભુના જ દર્શન છે.” એ રીતે પૂજ્ય માના સફળ યશસ્વી કાર્યક્રમોની શ્રેણીમાં યુવા શિબિર ૨૦૧૬નું નામ જોડાઈ ગયું.

શું હતી આ યુવા શિબિર? કોણ હતા આ યુવાનો? પૂજ્ય માના જ ખોળે જન્મીને ઉછરેલા બાળકો, યુવાનીની જવાબદારીઓ નિભાવવા દૂર દૂર પહોંચી ગયા. ભણતર, નોકરી, સંસારમાં વ્યસ્ત થઈ ગયા. પહેલા અવાતું તેમ હવે દોડીને મા પાસે આવી જવામાં બંધનો તેમને નડવા માંડ્યા. તો પૂજ્ય મા જ એ બધા પાસે દોડી આવ્યા.

‘સંભવામિ યુગે યુગે...’ એ એમના વચનને સાચું ઠરાવવા, સૌ બાળકોના જીવનમાં પુનઃ પ્રવેશ કર્યો, પુનઃ પ્રભુનું

સામ્રાજ્ય સ્થાપ્યું. સંસારેથી થાકેલા, હારેલા, ઝઝુમતા બાળકોને પૂજ્ય માએ ઉચ્ચકીને જરી પંપાળી લીધા. વ્હાલ કરી લીધા. તેમને નવજીવનની પ્રેરણાથી તરો તાજા કરી લીધા. **Thank You Maa. For everything, Forever.**

અમેરિકાનું કોલોરાડો રાજ્ય, પ્રકૃતિ અને પ્રાકૃતિક સૌન્દર્યનું કાયમી સરનામું છે. જાણે પ્રકૃતિનો આ કુબેર ભંડાર છે. અહીંથી લઈ લઈને વિશ્વમાં બધે પ્રકૃતિએ તેના છાંટણા વેચ્યા છે. આ સ્થળે અમેરિકાના બીજા બધા રાજ્યોથી આસાનીથી આવી શકાય એવું અનુકૂળ રાજ્ય પણ છે. પૂજ્ય માની કોલોરાડો રાજ્યની પસંદગીમાં આ બે મહત્વના વિચાર હતા— સુંદરતા અને સગવડ.

પૂજ્ય માએ જ્યારથી આ યુવા શિબિરની ઘોષણા કરી ત્યારથી જ પૂજ્ય મા એની તૈયારીમાં કાર્યરત બની ગયાં. કોણ આવી શકશે? કેટલા દિવસ આવી શકશે? બાળકો આવશે તો શું કરશે? શું જમશે? શું પામશે? જે જે જેટલા દિવસ આવે તેટલા દિવસમાં એમને શુંનું શું આપી દઉં? એવા ભાવો સાથે પૂજ્ય માએ પ્રેમથી કાળજીમાં તરબોળ બની યુવા શિબિરની તૈયારીઓ કરી.

યુવાનોને એક અઠવાડિયું પૂજ્ય મા પાસે રહેવા મળે એવી ગણતરીથી વાત શરુ થઈ હતી. પણ દયાળુ મા કહે, ઓછા દિવસ રાખીએ, તો ઓછા લોકોને એ દરમ્યાન રજા મળે. એટલે વધારેમાં વધારે બાળકોને લાભ મળે તે માટે પૂજ્ય માએ પાંચ અઠવાડિયા માટે કાર્યક્રમ યોજ્યો.

તારીખ : ૧૪ મી મે ૨૦૧૬ થી ૧૮ મી જૂન ૨૦૧૬

નવેમ્બર : ૨૦૧૬

૪૧

સ્થળ : કોલોરાડો રાજ્યનાં બે શહેર

૧૪ મીએ ૨૦૧૬...૫ મી જૂન ૨૦૧૬....બ્રેકેનરીજ
(Breckenridge Co.)

૫ મી જૂન ૨૦૧૬...૧૮ મી જૂન ૨૦૧૬...સીલ્વરથોર્ને
(Silverthorne Co)

લક્ષ્ય બિંદુ : અમેરીકા, કેનેડા, પનામાનો યુવા વર્ગ.

૧-૧ અઠવાડિયા અથવા તો તેમની અનુકૂળતા પ્રમાણે
એથી ઓછું વધતું યુવાનો આવતા રહે, જતા રહે બદલાતા રહે.

શિબિરનો કાર્યક્રમ :

૮.૩૦...૯.૩૦ : પ્રાર્થના : ૨ બાવની, ૩ પ્રાર્થના. ૧
માળા, ૧૧ પ્રણામ.

૯.૩૦...૧૦.૩૦ : નાસ્તો : દૂધ, ફળ, ડ્રાય ફ્રુટ,
કોઈકવાર તાજો કાઢેલો જ્યુસ.

૧૦.૩૦...૧૨.૦૦ વ્યક્તિગત સાધના.

૧૨.૦૦...૧.૦૦ 'અધ્યાત્મનો અનસ્ત સૂર્ય'નું પારાયણ

(એક પ્રકરણ પ્રથમ ગુજરાતીમાં વંચાય પછી અલગ અલગ
૨ અંગ્રેજી અનુવાદમાં વંચાય. ત્યારબાદ તે પ્રકરણ ઉપર
ચર્ચા-વિચારણા, ખુલાસા સહ સ્પષ્ટીકરણ થાય. પ્રભુના
ગુણદર્શન, એમાંથી શું ગ્રહણ કરવું, આપણાથી એ કેવી રીતે
આપણા જીવનમાં ઉતારાય. આપણા જીવનમાં આવી પ્રકારની
પરિસ્થિતિ ઉદ્ભવી છે ખરી? આપણે ત્યારે શું કર્યું? આવી
પ્રકારની વિચારણા ચાલતી. કોઈક વાર તો ૧.૦૦ વાગ્યાના
બદલે ૨.૦૦-૩.૦૦ પણ વાગી જતા)

૪૨

અધ્યાત્મ

૧.૦૦-૫.૦૦ વ્યક્તિગત સાધના, પ્રવૃત્તિઓ, સૈર
કરવાનો સમય.

૫.૦૦-૬.૦૦ : રસોડામાં મદદનો સમય

૬.૦૦-૭.૦૦ : હરિરસની હેલી

પૂજ્ય માની 'શ્રી હરિની શબ્દ યાત્રા'નું વાંચન, તેનો
અક્ષરસહ : અંગ્રેજીમાં અનુવાદ, પૂજ્ય માના પદોનું પારાયણ,
સાથે અનુવાદ અને સ્પષ્ટીકરણ. આ બેઠક દરમ્યાન વિશેષ
Debates & Discussions થતાં જેમ કે શાકાહારી રહેવું.
મદિરાપાન કેમ ન કરવું અને ઉપવાસનો મહિમા
વગેરે...ક્યારેક તે સમયમાં ધૂન ભજન પણ ગવાતાં.

૭.૩૦-૮.૩૦ : રાત્રિનું ભોજન અને રસોડાની સફાઈ

૮.૦૦ : પ્રાર્થના : ૨ બાવની, ૩ પ્રાર્થના, ૧ માળા

૯.૩૦-૧૦.૦૦ : વિભિન્ન વિડીયો, કોઈક વાર તે
વિડીયોનું સ્પષ્ટીકરણ કે ચર્ચા

૧૧.૦૦ કાર્યક્રમ સમાપ્ત. 'વંદન કરું'

આ પ્રમાણે કાર્યક્રમ રહ્યો.

પૂજ્ય મા કહે આ સુંદર સ્થળે આવ્યા છો તો એને માણી
લો, જોઈ લો. બધાને સુચના હતી કે વ્યક્તિગત સાધના માટે
કોઈએ રૂમમાં બેસી રહેવાનું નથી, બહાર અગાસીમાં બેસો,
આંટા મારો, ઘરની બહાર રસ્તે ચાલતા ચાલતા જપ કરો.
બહાર કોઈ શીલા પર બેસીને સાધના કરો. જે કરો તે પણ
પ્રકૃતિને જાણે ધરાઈને પી લો. બપોરે ૧.૦૦-૫.૦૦-
૬.૦૦ના સમયમાં પૂજ્ય માએ વિભિન્ન પ્રવૃત્તિઓ ગોઠવી હતી
પૂજ્ય મા રોજ બાળકોને તે સમયમાં પદ પર્યટન (hiking),

સાયકલ યાત્રા (mountain biking) માટે મોકલતા. નજીકમાં આવેલા વેલ અથવા કોલોરાડો સ્પ્રિંગ્સ જેવા શહેરોમાં ફરવા મોકલતા. આ પ્રવૃત્તિઓનો કોઈ નક્કીકમ ન રહેતો. એ બદલતો રહેતો.

બાળકો જો બહાર ના જાય તો પણ આખો દિવસ ખૂબ સરસ રીતે ઘરમાં વીતી શકે એવી પણ પૂજ્ય માએ યોજના કરી જ હતી. બન્ને શહેરોમાં એક મોટું ઘર ભાડે રાખવામાં આવેલું. જે ઘરમાં પૂજ્ય મા સહિત બહેનો રહેતી, ભાઈઓ માટે બીજું ઘર ભાડે રાખ્યું હતું. પૂજ્ય માનું જે ઘર હતું તેમાં પૂજ્ય માએ સત્સંગ ખંડની અને અન્ય દીવાલો પર પ્રેરણાસ્પદ સુંદર સુવાક્યો લગાવ્યાં હતાં. તે ઘરના એક મોટા ખંડને લાયબ્રેરી બનાવી હતી. તેમાં અંગ્રેજી અને ગુજરાતી મળીને ૧૫૦ થી વધારે પુસ્તકો હતાં. ભારતના અને બહારના સંતો, મહાપુરુષોની વિવિધ વિષયો પર જીવનોપયોગી ભાષાથી ભરેલાં પુસ્તકો હતાં. તેનો પણ બાળકો લાભ લેતા જ રહ્યા.

શિબિર દરમ્યાન પૂજ્ય માને સોમવારથી ગુરુવાર સ્લેટનું મૌન રહેતું. પરંતુ પૂજ્ય માના દર્શન રોજ જ સૌને થતાં. પૂજ્ય મા દિવસના કમમાં ક્યાંય પણ સમય કાઢીને બાળકોને મળવા, દર્શન આપવા આવી જોડાઈ જતાં. કોઈકવાર હરિરસની હેલી તો કોઈકવાર રાત્રીની બેઠકમાં હાજરી આપતાં. રોજ જ પૂજ્ય મા ચાલવાના વ્યાયામ માટે ઘરની બહાર જતાં. પૂજ્ય મા આગળ...ને પાછળ બતકના બચ્ચાની લાઈનની જેમ સૌ બાળકો હરોળબદ્ધ ચાલતા. ચાલી, દોડી, જોગીંગ કરી પૂજ્ય મા મોટે ભાગે કોઈ એક શીલા શોધી તેના પર બિરાજમાન થાય ને

બધા જમીન પર આજુબાજુ ગોઠવાઈ જાય. પૂજ્ય મા ઈશારાથી કોઈને બોલવા ઉભા કરે, એવા તત્કાલ સત્સંગ પ્રકૃતિની ગોદમાં થતા રહે.

મોટે ભાગે શનિ-રવિવાર બાળકોને આવવાનો કે જવાનો દિવસ રહેતો. એટલે પૂજ્ય મા ચાર દિવસનું મૌન, અઠવાડિયામાં એ રીતે રાખતા કે શનિ-રવિમાં સૌનું સ્વાગત અને વિદાય સ્લેટસહ કરે. એ બે-ત્રણ દિવસમાં દરેક બાળકને પૂજ્ય મા વ્યક્તિગત મુલાકાત આપીને જરૂરી માર્ગદર્શન ધરતાં રહ્યાં.

બ્રેકેનરીજ અને સીલવરથોર્ન આ બે શહેર જેમાં શિબિર થઈ તે એરપોર્ટથી લગભગ બે કલાક દૂર હતા. યુવાનોને લાવવા, લઈ જવાની સુવિધા રહે તે માટે સૌને શનિવાર અને રવિવાર આ બે જ દિવસની ટિકિટ લેવાની સુચના શરૂઆતમાં અપાઈ હતી. પણ થોડા ઘણા બાળકોને આખા અઠવાડિયાની રજા ન મળી શકતાં, આપણા દયાળુ, પ્રેમેશ્વરી પૂજ્ય માએ એમને જ્યારે અને જેટલું અનુકૂળ હોય એ પ્રમાણે આવવાની છૂટ આપી હતી. એટલે કે પોતાની પાસે બાળકોને લાવવા, એમને પોતાની પ્રેમવૃષ્ટિમાં નવરાવવા પૂજ્ય માએ બધી જ જાતની છૂટ આપવાના પ્રયાસો કર્યા.

બાળકોની બધી જ ચિંતા કરનારા, દયાળુ પૂજ્ય માના પ્રેમનું એક વિશેષ ઉદાહરણ : શિબિરના આયોજનની શરૂઆત થઈ હતી ત્યારે એક સુઝાવ એવો હતો કે શિબિરમાં ભોજન માટે માત્ર કાર્યું સલાહ જ રાખવામાં આવે. પૂજ્ય માએ તે વાતને મંજૂરી પણ આપી હતી, પણ પછી એ કોમળ માનું હૃદય દ્રવી

નવેમ્બર : ૨૦૧૬

૪૫

ઉઠ્યું. પૂજ્ય મા કહે : “બાળકો એક વાર તો ગરમ ખાય.”
એમ કહીને પછી રાત્રીના ભોજનમાં દરરોજ એક ગરમ
વાનગી. એવું મેનું પૂજ્ય માએ સૂચવ્યું તે આ પ્રમાણે હતું.

સોમવાર....ખીચડી

મંગળવાર...મેક્સિકન સલાડ

બુધવાર....સૂપ અને ટોસ્ટ

ગુરુવાર....ઉપવાસ-ફળ-દૂધ

શુક્રવાર....કિનવા સલાડ

શનિવાર....સલાડ

રવિવાર....સેન્ડવીચ

આ રીતે સરસ ક્રમ પળાયો અને ઠંડીના પ્રદેશમાં પૂજ્ય
માના શાહજાદાઓને એક ટંક ગરમ ભોજન પૂજ્ય માએ ધર્યું.
એજ મા જેનું બીજું નામ “નિર્જળા મા” છે. જેનો ભૂખ-તરસ
પર સ્વયં પૂર્ણ વિજય છે. તે જ માને તેમના બાળકોના
ભોજનની કેટલી ચિંતા!

(ક્રમશઃ)

✳ સ્થાપત્ય કન્સ્ટ્રક્શન ✳

પ્રો. મનીષ હરિભાઈ ભોજાણી,

બિલ્ડર્સ એન્ડ ડેવલપર્સ,

મધુર કોમ્પ્લેક્ષ, શનાળા રોડ, મહારાજા ટાઈલ્સ સામે,

મોરબી-૩૬૩૬૪૧.

ફોન : (ઓફિસ) ૨૨૧૩૮૧, (રહેઠાણ) ૨૩૦૨૨૨.

૪૬

અધ્યાત્મ

મસૂરીની શાળામાં ગુજરાતના

સાધકોનો શ્રમયજ્ઞ અને યાત્રા

—રાજુભાઈ જાની

મસૂરી શ્રી ગુરુદેવ પ્રભુની કર્મભૂમિ. ઉનાળાની ગરમી
દરમ્યાન પૂ. શ્રી પ્રતિવર્ષ મસૂરી જતા. ત્યાંના નિવાસ દરમ્યાન
મસૂરીની અધ્યાત્મપ્રિય જનતાને પોતાના જ્ઞાનનો લાભ ત્રણ
માસ દરમ્યાન રોજ આપતા. તે સાથે જ ગાંધી નિવાસ સોસાયટી
નામક સંસ્થાને શૈક્ષણિક કાર્ય દ્વારા કાર્યાન્વિત કરવાનું એક
ઉત્તમ સેવા કાર્ય તેઓએ પ્રારંભ કરાવ્યું પણ મસૂરી શહેર ખૂબ
મોંઘુ હિલસ્ટેશન છે. તેથી ત્યાં મોટાભાગે ખૂબ શ્રીમંત પરિવારો
વસે છે. પરંતુ પહાડના આ પ્રદેશમાં સામાન્ય ગરીબ
પરિવારોનો પણ વસવાટ છે. આ પરિવારના બાળકો માટે એક
વિદ્યાલયનો પ્રારંભ થયો, જેને “મહાત્મા યોગેશ્વર સરસ્વતી
વિદ્યામંદિર ઇન્ટર કોલેજ” તેવું નામ અપાયું. આજે તેમાં ૬૫૦
મધ્યમ-ગરીબ વર્ગના પરિવારના બાળકો કે.જી. થી શરૂ કરી
૧૨ ધોરણ સુધી અભ્યાસ કરે છે.

આ શાળા ‘મહાત્મા યોગેશ્વર સરસ્વતી વિદ્યામંદિર’ ના
નવા ભવનના નવસર્જન-નિર્માણ કાર્યનો છેલ્લા ત્રણ વર્ષથી
ગાંધીનિવાસ સોસાયટીના વ્યવસ્થાપકોએ તબક્કાવાર પ્રારંભ
કર્યો છે. જેમાં પૂ. શ્રી મા સર્વેશ્વરીની પ્રેરણાથી યોગેશ્વર
પરિવારના અનેક સાધક ભક્તોએ પોતાની શુભલક્ષ્મીનું
યોગદાન આપી, મહત્તમ આર્થિક સહયોગ ધર્યો છે. શ્રી ગુરુદેવ

પ્રભુનું નામ સંસ્થાના શૈક્ષણિક ભવન નિર્માણ સાથે સંલગ્ન હોવાથી તેના વ્યવસ્થાપક જ્યારે પૂ. શ્રી મા પાસે સ્વર્ગારોહણ દર્શનાર્થે આવ્યા તો સત્સંગ દરમ્યાન જ પૂ. શ્રી માએ એક સૂચન મૂક્યું કે આ ભવનના નિર્માણ કાર્યમાં આર્થિક સહયોગની સાથે સાથે કોઈ શ્રમ સેવાનું યોગદાન આપી શકાય તો ઉત્તમ. તે સમયે જ સ્વર્ગારોહણના ઉપસ્થિત યુવા સાધકોએ પૂ. માના એ સૂચનને સહર્ષ વધાવ્યું અને જ્યારે તેના મુખ્ય ભવનમાં બાંધકામનું કાર્ય પ્રારંભ પામે ત્યારે મસૂરી પહોંચી શ્રમ સેવા અર્પિત કરવાનું આયોજન વિચારાયું.

આ વર્ષે પૂ. શ્રી ગુરુદેવપ્રભુની કૃપાથી પૂ. શ્રી માના આશીર્વાદ મળતાં જ તા. ૨૬ સપ્ટેમ્બર થી ૪ ઓક્ટોબર દરમ્યાન ઉત્તરાંચલની યાત્રાનું આયોજન થયું. પૂ. શ્રી માની અનુમતિ મળતાં જ પૂ. શ્રીના સેવાતીર્થ—મસૂરી (જ્યાં પૂ. શ્રીએ પોતાની સામાજિક સેવાઓનો પ્રારંભ ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને ફી—પુસ્તક સહાયથી શરૂ કર્યો.) ચંદ્રવદની દેવી, શક્તિપીઠ, સાધના તીર્થ, શાંતાશ્રમ અને દર્શન તીર્થ—દશરથાયલ પર્વતની યાત્રાનું આયોજન ગોઠવાયું. શ્રી હરિકૃપાથી ૨૬ યુવાનોને યાત્રામાં જોડાવા શ્રી પ્રભુએ અનુકૂળતા પણ ધરી. તા. ૨૭ સપ્ટેમ્બરે બપોરે સૌ હરિદ્વાર આર્યનિવાસ પહોંચ્યા. ગંગાસ્નાનથી પ્રારંભ થયો. પ્રસાદ લઈ સૌ સાંજે મસૂરી પહોંચ્યા. તા. ૨૮ મીએ સવારે ૧૦ વાગે શ્રમયજ્ઞનું આયોજન થયું. શાળાના સંચાલકો અને ગાંધીનિવાસ સોસાયટીના વ્યવસ્થાપકો શું કરવું? કેમ ગોઠવવું તે વિચારતા હતા, તે દરમ્યાન જ પૂ. શ્રી માના ૨૬

બાળકોએ સ્વયંભૂ રીતે જ શ્રમયજ્ઞ પ્રારંભ કરી દીધો. ત્રણ ચાર ગ્રૂપમાં સૌ વહેંચાઈ ગયા. એક જૂથે દિવાલના ચણતરનું કાર્ય ઉપાડ્યું; બીજાએ ખોદકામનો પ્રારંભ કર્યો; તો ત્રીજું જૂથ રેતી, કપચી, સિમેન્ટ લાવવાના કાર્યમાં લાગ્યું અને ચોથા ગ્રૂપે કોલમ ભરવાનું કાર્ય પ્રારંભ કરી દીધું. પૂ. શ્રી માના યુવાનોનો ઉત્સાહ—ઉમંગ ગુરુદેવ પ્રભુના નામ સાથે જોડાયેલા આ ભવન નિર્માણ કાર્યમાં શ્રમયજ્ઞ કંઈક જુદું જ રૂપ ધરી રહ્યો.

જોડાક સમયના કાર્ય બાદ આ દશ્યથી અભિભૂત થઈ શાળાના બાળકો, આચાર્ય, શિક્ષક સમુદાય તેમજ અન્ય સ્ટાફ પણ સેવા કાર્યમાં જોડાઈ ગયો. અને સૌને કાર્ય કરતા જોઈ ગાંધીનિવાસ સોસાયટીના હોદેદારો પણ સેવામાં સહયોગ ધરવા આવી પહોંચ્યા. આ શ્રમયજ્ઞએ એક નવી જ હવા ત્યાં ઊભી કરી. એક અદ્ભુત પ્રેરણા સૌને ધરી.

બીજા દિવસે શ્રી ગુરુદેવ પ્રભુએ મસૂરીના ગરીબ વિદ્યાર્થીઓ માટે ફીની મદદ કરવાનું જે કાર્ય પ્રારંભ કરેલું, તે વિચારના અનુસંધાને પૂ. શ્રી માની અનુમતિથી છેલ્લા ત્રણ વર્ષથી શાળાના દરેક વર્ગમાં પ્રથમ અને દ્વિતીય સ્થાન પ્રાપ્ત કરનાર તેજસ્વી બાળકોને અનુક્રમે આખા વર્ષની ફી—અડધા વર્ષની ફી શિષ્યવૃત્તિ તરીકે અપાય છે. આ વર્ષે આપણા યુવાનોની ઉપસ્થિતિમાં આ શિષ્યવૃત્તિ પુરસ્કાર ૨૫ બાળકોને અપાયો. આપણા ૨૫ યુવાનોના હાથે એક એક બાળકને શિષ્યવૃત્તિ અપાઈ, તો તે જ રીતે ઈતર પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહિત કરવાના ઉદ્દેશથી સમગ્ર ઉત્તરાખંડ રાજ્યમાં આ શાળાના બે

નવેમ્બર : ૨૦૧૬

૪૯

વિદ્યાર્થીઓએ ૫૦૦૦ મીટર દોડમાં અને શીઘ્ર વૃત્તવામાં પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરતાં પૂ. શ્રી માની આજ્ઞા અનુસાર તે બાળાઓનું પણ શિલ્પ પુરસ્કારથી સન્માન કરાયું. આ કાર્ય દરમ્યાન ટ્રસ્ટ દ્વારા ૨૫ બાળકોને રૂ. ૧.૪૫ લાખની કુલ રકમ શિષ્યવૃત્તિ રૂપે અપાઈ.

હરિદ્વારથી જ પૂર્ણ યાત્રા દરમ્યાન બસની વ્યવસ્થા કરાયેલ હોઈ તા. ૩૦ મીએ સવારે ૭ વાગે વિદાય થઈ સૌ ઘનોલ્ટી, ટીહરી બંધ થઈ સાંજે ૭ વાગે દેવપ્રયાગ રામકુંડ રીસોર્ટમાં પહોંચ્યા. તા. ૧ ઓક્ટોબર સવારે ૬ વાગે સુજનકાંડાથી દશરથાયલ આરોહણ પ્રારંભ થયો. લગભગ ૧૧ વાગે સૌ ૭૦૦૦ ફૂટની ઉંચાઈએ આવેલા દશરથાયલ પર્વતના એ સ્થાને પહોંચ્યા જ્યાં શ્રી ગુરુભગવંત કઠિનતમ સાધના દ્વારા અનેક દર્શનોની સિદ્ધિ પામ્યા હતા. અહીં સૌએ પોતપોતાની રીતે પ્રણામ, પારાયણ, ધ્યાન, જપ કર્યા.

નવરાત્રીનો પ્રારંભ તે જ દિવસે થયો જેથી સૌ વિશેષ શ્રદ્ધાભક્તિથી શ્રી માનું સ્મરણ કરી સત્સંગમાં ભાવવિભોર બન્યા. બપોરે ૩ વાગે નીચે ઉતરવાનો પ્રારંભ કરતાં પહેલાં પ્રભુના આ પાવન તીર્થની રજ સ્વર્ગારોહણ લાવ્યા. સૌ માટી ખોદી લાવ્યા. વિશેષતઃ પૂ. શ્રી માની દશરથાયલ યાત્રા દરમ્યાન જે સ્થાને પૂ. શ્રી મા બીરાજેલા તે સ્થાન અને શ્રી ગુરુભગવંતનો જે નિવાસ ભાગ હતો તેની નાની પથ્થર શિલા અને માટી રજ થેલીઓમાં ભરી લઈ આવ્યા.

પૂ. શ્રી માના પદો લલકારતા, મંત્રજપ કરતાં કરતાં

૫૦

અધ્યાત્મ

લગભગ ૬ વાગે સૌ નીચે પહોંચ્યા. ૭ વાગે રામકુંડ પરત આવ્યા.

બીજી તારીખે સવારે ત્રિવેણી સંગમના દર્શન સ્નાન પછી ૧૧ વાગે સૌ શાંતાશ્રમ પહોંચ્યા. ત્યાંના ઝરણાનું જળ અને શાંતાશ્રમ આસપાસની માટી-રેતી પણ સાથે લઈ હરિદ્વાર તરફ ૧ વાગે પ્રસ્થાન કર્યું. શાંતાશ્રમ તીર્થમાં પ્રણામ, બે બાવની, વરદ્ હસ્તની પ્રાર્થના થઈ.

હરિદ્વારથી ત્રીજી તારીખે બપોરે સ્વર્ગારોહણ તરફ યાત્રા પ્રારંભ થઈ તા. ચોથીએ બપોરે સ્વર્ગારોહણ આવી તામ્રકુંભમાં સૌએ પોતાની માટી રજ ભરી સ્વર્ગારોહણ પ્રાર્થના પથ/કુટિયા ફરતે પ્રદક્ષિણા કરી આ કુંભો સરોડા તીર્થ કુટિયા પાસે પધરાવ્યા.

સમગ્ર યાત્રા દરમ્યાન સૌ યુવાનો સવાર સાંજની પ્રાર્થના નિયમિત કરતા. તો સત્સંગ અને પદો લલકારવાનું પણ બનતું.

યાત્રા દરમ્યાન યુવાનોને યાત્રા નિમિત્તે ટીશર્ટનો પ્રસાદ સર્વમંગલ-સ્વર્ગારોહણના સ્મૃતિચિન્હ સાથે પૂ. શ્રી મા તરફથી અપાયો. સૌએ પરસ્પર સ્નેહ અને પ્રેમનું દર્શન કરાવ્યું, સંપ સાથે સૌએ આનંદપૂર્વક આઠ દિવસનું સહજીવન માણ્યું. પ્રભુની કૃપાથી સમગ્ર યાત્રા દરમ્યાન પૂ. શ્રી માના સતત આશીર્વાદથી કોઈને કાંઈ જ તકલીફ ન થઈ. થેંક્યુ પ્રભુ! થેંક્યુ મા! આવી યાત્રાના યોગ ધરતાં રહેજો.

કરમના લેખ

સાધુ અક્ષરજીવનદાસ

વિક્રમ સંવત ૧૮૮૦ નું વર્ષ છે. જેઠ મહિનો છે. હરિવર માણકીએ ચઢીને લક્ષ્મીવાડીએ પધાર્યા છે. વહાલા ભક્તોની ઈચ્છાથી માણીગરે માણકીને ખૂબ દોડાવી-બેલાવી. સૌના અંતરમાં એ ઇગલિયાળી મૂર્તિ બેસી ગઈ.

લક્ષ્મીવાડીમાં એક વેદી છે, અહીં હરિવર બહુવાર બેસતા ને જ્ઞાનવાર્તા કરતા. આજે પણ એ જ રીતે મહારાજ ઘોડી બેલાવીને વિશ્રામ કરતા વિરાજ્યા છે.

એ વખતે દાદાખાચરની ખેતી સંભાળતા પીઠાપરના ખીમા પટેલ મહારાજ પાસે આવ્યા ને કહ્યું : ‘પ્રભુ! મારે તમને એક વાત કરવી છે, ઘણા વખતથી મોકો જ જડતો નહોતો, આજ ટાણું આવ્યું.’

મહારાજ કહે : ‘આપણે કથા તમારી જ વાતથી માંડીએ. લો કહો, શું કહેવું છે?’

ખીમો પટેલ કહે : ‘મહારાજ! આપ જ્યાં બિરાજતા હો ત્યાંના માનવ તો ઠીક પણ પશુ-પંખી ને આ ધરતીની રજ પણ ધન્ય થઈ જાય. વળી, દાદા બાપુને ત્યાં કોઈ જીવ ગમે તે યોનિમાં જન્મ ધરીને આવે પણ ખરેખર એ પૂર્વનો કોઈ યોગબ્રહ્મ જ હોઈ શકે.’

એમ કહી એક બળદની વાત માંડી : ‘મહારાજ! અઢારેક વર્ષનો એક વઢિયારો બળદ અહીં ખેતીમાં છે. ધોળો તે કેવો!

પર

અધ્યાત્મ

ગરુડના ઈંડા જેવો હો! ડચકારે દોડે ને જાણે ઘરનો ઘણી હોય તેમ ખેતી સાચવે! વઢિયારી ગાયે અઢાર વરસ પહેલાં જન્મ આપેલ ત્યારથી કોણ જાણે કેમ! એકેય એકાદશી ચૂકતો નથી. અમે તો ફરાળ કરીએ પણ આ બળદ એકાદશીને દિવસે કંઈ જ ખોરાક લે નહિ. વળી, ઉપવાસને દિવસે અવેડે લઈ જઈએ તો પાણી પણ ન પીએ. એકવાર માંદો થયો ત્યારે વચ્ચે જ એકાદશી આવી ગઈ. તે પાણી સિવાય કંઈ લીધું નહિ! એવો તો એ ભગત છે!’

આ સાંભળી મહારાજ મંદ મંદ હસવા લાગ્યા.

સુરાખાચર કહે : ‘પ્રભુ! કેમ હસ્યા!’

‘એ પછી કહીશ. પહેલાં વાત સાંભળી લો.’

પટેલ કહે : ‘મહારાજ! મહિના પહેલાં બેલી (સાંતી)એ જોડેલો. બપોરે વિસામો દીઘો તે જ વખતે ઝાડમાંથી પક્ષી ઊડ્યાં તેથી બળદ ભડક્યો ને સાંતીની રાંપડી તેના પગમાં લાગી ગઈ! પગની બુચ કપાઈ ગઈ તેથી લોહી ઘણું નીકળ્યું. રૂ બાળીને દાબી દીધું. પાટાપીંડી કર્યાં. આજ મહિનો થયો ત્રણ પગે ખોડંગાતો ચાલે છે. હવે ખેતીના કામનો રહ્યો નહિ તેથી પોતે મનોમન કોચવાતો હોય તેમ રડ્યા કરે છે. બાકી અહીં લીલાલહેર છે. રુઝ પણ આવી ગઈ છે. દુઃખ તો બીજું કંઈ તેને રહ્યું નથી પણ રડે છે કેમ તે કંઈ સમજાતું નથી.’

મહારાજ કહે : ‘ચાલો આપણે તેને જોવા જઈએ.’

‘ખમો મહારાજ! તેને જ અહીં લઈ આવું, અહીં પાછળ જ કોઢ્યમાં છે.’

પટેલ બળદને મહારાજ પાસે લાવ્યા. મહારાજને જોતાં વેંત તે ચોધાર આંસુએ રડવા લાગ્યો. માથું નમાવીને ઊભો રહ્યો. મહારાજે તેના કપાળે—માથે હાથ ફેરવ્યો. એને બહુ ગમ્યું.

મહારાજે પટેલને કહ્યું : ‘હવે એને ઘણી બધી ધર થઈ ગઈ છે. બાર—પંદર વરસથી એણે એકધારી સેવા કરી છે તેનાં પાપ બધાં ધોવાઈ ગયાં છે, હવે દરબારમાં રાખજો.’ એમ કહી ફરી આશીર્વાદ આપ્યા. પટેલને ઘણા વખતથી અંતરની ઈચ્છા હતી કે આ દેવી જીવને મહારાજનાં કરકમળનો સ્પર્શ થાય, આશીર્વાદ મળે, એ આજ પૂર્ણ થઈ. બળદને દરબારમાં લઈ ગયા.

સંતો—ભક્તોના અંતરમાં થયું કે નક્કી આ જીવને મહારાજ જાણે છે. સૌના પૂછવાથી મહારાજે કહ્યું : ‘આ બળદ પૂર્વજન્મમાં કણબી હતો. સત્સંગી હતો. સેવા પણ કરેલી. છતાં બાજુના ગામના પવિત્ર બ્રાહ્મણ સત્સંગી હરિભક્તના પગમાં રાંપડી મારીને પગ કાપ્યો તેનું કરમ એને ચોંટ્યું. તેથી આ દુઃખ તેને ભોગવવું પડ્યું!’

પછી કહે : ‘સંતો! આ બળદ ઉપર દયા કરો કે હવે બીજો જન્મ ન થાય, એનું કલ્યાણ થાય.’

સોમલા ખાયર કહે : ‘મહારાજ! આપ જેને સ્વીકારો તેના કલ્યાણની પણ જવાબદારી આપની જ બની રહે છે.’

મહારાજ કહે : ‘અમે સ્વીકાર્યા હોય, અમારા કહેવાયા હોય, અરે! સાધુ થઈને રહ્યા હોય તો પણ જો ઈર્ષા, ક્રોધ, કપટ, માન જેવા સ્વભાવ ન ટળ્યા હોય તો અમારું વિહદ અક્ષરધામ તેને મળતું નથી. એ સ્વભાવને અહીં જ ટાળવા પડે.’ એટલી

વાત કરી મહારાજ દાદાના દરબારમાં પધાર્યા.

વિગતે વાત કંઈક આવી છે—પાંચાળ પ્રદેશની પનોતી ધરા માથે પંખીના માળા જેવાં બે ગામ વસેલાં. એક સજેલી ને બીજું વજેલી. કારિયાણીના પાદરથી ગોફણમાં ચઢાવી કોઈ બળૂકો આદમી બાવડાના જોરે પથરો ફેંકે તોય આ બેઉ ગામને અડી જાય એટલાં ઢૂંકડાં. પ્રજા એની નમણી ને ખંતીલી. બધાં વરણ અહીં સુખે ભગવાન ભજે. ગામઘણીએ મોજમાં આવીને જેશંકર નામના ગોરને ચાર વીઘાં જમીન આપેલી. જેશંકર જાતે જ જમીન ખેડતા. ખડિયો ખભે નાંખી લોટ માંગવા પણ જતા.

શ્રીજી મહારાજ માંચાખાયરના પ્રેમને વશ થઈ સંવત ૧૮૬૨ માં કારિયાણી પધાર્યા ને ગામને પાદર તળાવ ખોદાવ્યું તે વખતે પોણા મહિના સુધી જેશંકર ગોર પોતાનાં ગાડું—બળદ લઈને સેવામાં આવી ગયા હતા. રોજ વહેલા આવે ને સાંજે મોડા ઘરે જાય. મહારાજ સૌને પોતાના હાથે પલાળેલો બાજરો અને તલ શેર શેર જમવા આપતા. તે દેવનો દુર્લભ પ્રસાદ તેમણે મહિમાપૂર્વક લીધો હતો. એવા એ મહારાજના કૃપાપાત્ર પવિત્ર બ્રાહ્મણ હતા.

જેશંકરનું ખેતર અને વજેલીના લખા કણબીનું ખેતર એક શેઠે આવ્યાં હતાં. લખો કણબી પણ સ્વામિનારાયણનો સત્સંગી થયેલો. નિયમધર્મ ચુસ્ત પાળતો. સંતોની સેવા કરતો. ભજન ગાતો. ગામડે વિચરણ કરતા સંતોને દૂરના ગામડે જવાનું હોય તો જાતે ગાડું લઈને મૂકવા જતો.

નવેમ્બર : ૨૦૧૬

૫૫

ખેતીની ઊપજ જેશંકરને વધુ રહેતી. એક શેઢે જ ખેતર હોવાથી લખાને તેની ખૂબ ઈર્ષ્યા આવતી.

એકવાર જાણીબૂઝીને લખાએ જેશંકરના ખેતરનો એક ચાસ દબાવ્યો. જેશંકરે તેને હાથ જોડીને કહ્યું : ‘તમે સત્સંગી છો ને હુંયે સત્સંગી છું, પણ તમે આવું વર્તન કરો તે મહારાજ બધું જુએ છે.’

આ સાંભળી લખો લાલ-પીળો થઈ ગયો ને ‘ભામટા’ કહીને ગાળો ભાંડી. આમ, ઈર્ષ્યાનો અગ્નિ એવો વ્યાપ્યો કે કોધમાં પરિણમ્યો ને જેશંકરને પગમાં રાંપડી મારી. તેથી બ્રાહ્મણનો પગ ત્યાં જ કપાઈ ગયો.

સત્સંગી-સત્સંગી ઝઘડ્યા તેવી વાત વહેતી થઈ. માંચાખાયર વચ્ચે પડ્યા ને સમાધાન કરાવ્યું પણ પવિત્ર બ્રાહ્મણનો હાયકારો લખાને લાગી ગયો. એ પછી એને ભયંકર જીવલેણ રોગ થયો ને ખૂબ રિબાયો. અંતરથી મહારાજને પ્રાર્થના કરી કે મારો દેહ છોડાવો ને તમે કહેશો તે આ પાપનું પ્રાયશ્ચિત કરીશ.

મહારાજે તેની પ્રાર્થના સાંભળી ને દેહ છોડાવી દીધો. ને તેને દાદાખાયરને ત્યાં બળદનો દેહ ધરાવ્યો. આજે આ વાતને અઢાર વર્ષ વીતી ગયાં હતાં. કરુણાસિંધુ હરિવરે કરુણા વરસાવી. તેને આશીર્વાદ આપ્યા. માણીગર માણકી નચાવતા દાદાના દરબારમાં પધાર્યા.

બીજે દિવસે સવારે સભા થઈ. મહારાજ સન્મુખ સંતો-ભક્તો બેઠા છે. ગઈકાલે મહારાજે લક્ષ્મીવાડીએ વેદિકા પર

૫૬

અધ્યાત્મ

બળદના પૂર્વકર્મની વાત કરેલી તેના અનુસંધાનમાં કોઈએ પૂછ્યું કે ‘મહારાજ! આપ મળ્યા પછી પણ કોધ-માન-ઈર્ષ્યા કેમ રહી જાય છે?’

મહારાજે કહ્યું : ‘તેને શત્રુ જાણ્યા નથી એટલે.’

સુરાખાર કહે : ‘મહારાજ! સ્વભાવને શત્રુ તો જાણ્યા છે તો પણ એ વહાલા લાગે છે! ઓળખાતા નથી.’

મહારાજ કહે : ‘પ્રથમ તેને ઓળખવા પડે. બીજાના સ્વભાવ દેખાય છે, ઓળખાય છે અને એને ટાળવા માટે મદદરૂપ થવાય છે, પણ પોતાના જ ઓળખાતા નથી...’

એમ કહી મહારાજ હસવા લાગ્યા ને કહ્યું : ‘બાપુ! તમારા જેવા ભક્તો અને ગોપાલાનંદ સ્વામી, મુક્તાનંદ સ્વામી જેવા સંતો અખંડ જાણપણું રાખે છે. એ જાણપણું જ અક્ષરધામનો દરવાજો છે. જાણપણું ચૂકે તેને અક્ષરધામ ન મળે. જીવને પોતાનો ક્ષુલ્લક સ્વાર્થ જ જાણપણું ચુકાવે છે. પછી સ્વભાવો-દોષો એને જંપવા દેતા નથી. જે સમજુ હોય તે તો પોતાના સ્વભાવ ઓળખી તેને ટાળવાનો ખટકો રાખે છે પણ ગભરગંડને તો પોતાના દોષ સૂઝતા જ નથી, ભગવાનના ભક્તમાં જો આત્મબુદ્ધિ-પ્રીતિ કરી હોય તો તેમનું વચન સત્ય મનાય, તેની સેવા થાય, પ્રાર્થના થાય, પછી ભગવાન કૃપા કરે...’

‘પણ મહારાજ! બેઉ આપના જ ભગત હોય અને તે અંદર અંદર વહે-ઝઘડે ત્યારે આપ કોનો પક્ષ લો?’

આ સાંભળી મંદ મંદ હસતાં મહારાજ કહેવા લાગ્યા :

‘ભગવાનના ભક્ત હોય તે અંદર અંદર લહે—ઝઘડે જ નહીં. ઈર્ષ્યા ન કરે. અભાવ—અવગુણ ન લે. કોષ ન કરે. એકબીજાનું ખમી લે. ગુણ ગાય. એને કોઈ દિવસ કોઈની ફરિયાદ જ ન હોય. પોતાનો જ વાંક જુએ. પોતાના સ્વભાવનો અભાવ લે. વળી, ભગવાનનો ભક્ત જેવો તેવો હોય તો પણ તેને બહુ કરીને માને. ક્યારેક વચનથી દુભાવ્યો હોય તો તરત જ તેની માફી માગી લે. માન મૂકીને એ ભગતને રાજી કરે. જો આમ ન વર્તે તો એ ભગત કેવળ કહેવડાવવાના ભગત છે. એની વહારે અમે ન જઈએ. એમને સીધા કરવાનું કામ કાળ—કરમના હાથમાં સોંપ્યું છે. તે કરમનાં લેખાંમાંથી કોઈ છૂટી ન શકે. લખા કણબીએ તો ગદ્ગદભાવે અમારી પ્રાર્થના કરી, ગોરની માફી માગી એટલે એક જન્મે પૂરું કરી લીધું. પરંતુ, જો દ્રોહમાં પડ્યો હોત તો એનો ઉદ્ધાર કદી ન થાત. તેમાં પણ ઉત્તમ લક્ષણવાળાં મારા પરમ એકાંતિક સંત—ભક્તનો જો કોઈ દ્રોહ કરે તો તેના પર અમે અતિશય કુરાજી થઈએ છીએ. એના દ્રોહથી અમે જેવા દુખાઈએ છીએ તેવા કોઈ પાપે કરીને દુખાતા નથી...’

મહારાજની વાણી સૌ એકકાન થઈને સાંભળી જ રહ્યા. ને મનોમન પ્રાર્થના કરી કે અમારા આવા દુર્ગુણો ટાળજો, પ્રભુ!

○

મહારાજની આજ્ઞાથી પેલા બળદને હવેથી દરબારમાં રખાતો. તેની સાર—સંભાળ માવજત મહારાજ કરાવતા.

બળદ પણ એવો મુમુક્ષુ જીવ કે રોજ મહારાજનાં દર્શન કર્યા પછી જ અન્ન—જળ લે. મહારાજ કથા વંચાવતા હોય તે આંગણામાં આવીને સાંભળવા બેસે.

એકવાર મહારાજ ઉગમણા બારના ઓરડે ઢોલિયા ઉપર બિરાજમાન થયા હતા, સન્મુખ મુક્તાનંદ સ્વામી, ગોપાણાનંદ સ્વામી વગેરે સંતો તથા દરબારો—ભક્તોની સભા બેઠી હતી. નિત્યાનંદ સ્વામી કથા કરતા હતા. તે વખતે પેલો બળદ લંગડાતો—ઠરડાતો આવ્યો. લીંબડા નીચે બેઠો. મહારાજ સન્મુખ મોં રાખીને કથા સાંભળવા લાગ્યો. તે જ વખતે સજેલીના જેશંકર ગોર આવ્યા. ગુરુપૂનમ નિમિત્તે મહારાજનું પૂજન—વંદન કરવા ગોર અઠવાડિયું વહેલા આવી ગયા. મહારાજે સૌ સભાજનોને ગોરની ઓળખ આપી. આથી સૌએ તેમના મુખે, પોતે લંગડા કેવી રીતે થયા તે આખી વાત સાંભળવા ઈચ્છા દર્શાવી. ગોર બાપાએ વિસ્તારથી વાત કરી.

તેમની વાત પૂરી થઈ એટલે મહારાજે કહ્યું : ‘ગોરજી! લખા કણબીને જોવો છે!’

‘અરે! મહારાજ! ભલે બીચારો ધામમાં બેઠો. એનેય બહુ પસ્તાવો થયો હતો.’

મહારાજ કહે : ‘એ ધામમાં નથી ગયો, અહીં જ છે, જો આ બેઠો.’

એમ કહી મહારાજે લીમડા નીચે બેઠેલો લંગડો બળદ બતાવ્યો. એ પણ જાણે આ વાત જાણી હોય તેમ હકારમાં માથું હલાવવા લાગ્યો ને રડવા લાગ્યો.

આજ મહારાજ તેના પર અતિ કરુણાભીના થઈ ગયા ને બોલ્યા ‘હવે આ બળદ બહુ નહીં જીવે. જીવ શુદ્ધ થઈ ગયો છે. ગોર! તમે માફ કરી દો.’

‘મેં તો મહારાજ! ક્યારની માફી આપી દીધી છે.’

સચ્ચિદાનંદ સ્વામી કહે : ‘મહારાજ, તે કયા દિવસે ધામમાં જશે!’

મહારાજ કહે : ‘આ નિયમની એકાદશીએ ધામમાં જાશે.’
ને એમ જ બન્યું. મહારાજ તેને દેવપોઢી એકાદશીએ તેડી ગયા.

卐 અધ્યાત્મના તંત્રીને સ્વામીજીનો પત્ર 卐

આદરણીય શ્રી નારાયણભાઈ,

ૐ નમો નારાયણાય,

કુશળ હશે, છું. આપની કુશળતા યાહું છું. આપના તરફથી ‘અધ્યાત્મ’ માસિક નિયમિત મળે છે અને વાંચવું ગમે છે.

ઓક્ટોબરનાં અંકમાં સાઉથ આફ્રિકાના શિવાનંદ આશ્રમની મુલાકાત વિષે વાંચ્યું, આનંદ થયો. યોગેશ્વર વાણી, સેવા અને સત્કર્મ, સ્વામી શરણાનંદજીની સચોટ વાણી, હોલિસ્ટીક હેલ્થ, મૃત્યુમાંથી અમૃત, સંત ચરણરજનું તાત્પર્ય વગેરે લેખો ખૂબ સરસ છે. પૂરું વાંચવાનું બાકી છે પરંતુ આપનું સંપાદન—સંકલન ખૂબ સરસ ને માર્ગદર્શન કરતા હોય છે. યોગેશ્વરજીના વચનો તો દરેક સાધક માટે ગાંઠે બાંધી લેવા જેવા હોય છે. સરળ શબ્દોમાં સચોટ માર્ગદર્શન. માત્ર સાધના ઉપર જ ભાર. જ્ઞાનનો ક્યાંય વિલાસ નહિ. અનુભવયુક્ત મહાપુરુષો આવા જ હોય છે.

તમે આ ઉંમરે પણ જે કાર્ય કરી રહ્યાં છો તે માટે ખૂબ ખૂબ અભિનંદન તથા ગુરુદેવ આપને તંદુરસ્તી તથા દીર્ઘાયુ અર્પે એ જ દીપાવલિના શુભ દિવસોમાં નૂતન શુભેચ્છાઓ સાથે પ્રાર્થના.

લિ. સ્વામી ત્યાગવૈરાગ્યાનંદ
(દિવ્ય જીવન સંઘ—ભાવનગર)

પ્રાર્થનાનો સાચો સમય

ડૉ. આઈ.કે. વીજળીવાળા

એક મોટા જહાજના કપ્તાન (કેપ્ટન) નિવૃત્ત થયા. વરસોથી દરિયો ખેડવાના પોતાના અનુભવનો ઉપયોગ કરી શકાય અને દરિયાનો સંગ્રાથ પણ ન છૂટે એવા આશયથી એમણે એક ફેરી સર્વિસ શરૂ કરી. સમુદ્રની વચ્ચે આવેલ એક અત્યંત રમણીય ટાપુ સુધી સહેલાણીઓને લઈ જવા—લાવવા માટે એમણે એક સરસ મોટરબોટ ખરીદી લીધી.

થોડા જ દિવસમાં એમની આ સર્વિસ લોકોમાં ખૂબ જ પ્રિય બની ગઈ. ટાપુના સૌંદર્યને માણવા જનારા લોકોની સંખ્યા વધવા માંડી. ઘણી વખત તો ગ્રુપ—પિકનિક માટે પણ લોકો એમની બોટને પ્રથમ પસંદગી આપવા લાગ્યા. કેપ્ટન ખૂબ જ ખુશ હતા. એમના આ સાહસથી લોકોને પ્રવાસની મજા મળતી હતી અને એમને પોતાને ખાસ્સી એવી કમાણી થઈ જતી હતી. એ ઉપરાંત દરિયાનો સાથ છૂટવાની ચિંતા પણ હવે રહી ન હતી.

એક વાર કોલેજિયન છોકરા—છોકરીઓના એક જૂથે એમની બોટને બૂક કરી. એ લોકો દરિયાની વચ્ચે આવેલા ટાપુ પર પિકનિક કરવા પહેલી વાર જઈ રહ્યા હતા. બોટ ઊપડવાને હજુ થોડી વાર હતી. કેપ્ટને એન્જિન શરૂ કર્યું.

આ બાજુ બધા કોલેજિયન ખૂબ જ રોમાંચિત હતા. શહેરની દોડધામથી દૂર થવાનો આનંદ તેમજ પોતાના જ મિત્રોનો

સંગાથ! બસ, બીજું એ ઉંમરે જોઈએ પણ શું? બધા યુવાનો તેમજ યુવતીઓ ખૂબ જ આનંદ અને ઉત્સાહમાં આવી ગયાં હતાં. ઉંમરસહજ મજાકમશ્કરીની જાણે કે મહેફિલ જ જામી ગઈ હતી. ઠંઠા મશ્કરી, હો—હા તેમજ ખિલખિલાટના અવાજો વચ્ચે મોટરબોટનો અવાજ પણ નહોતો સંભળાતો!

એ વખતે એમાંના થોડાક યુવાનોએ જોયું કે કેપ્ટન પોતાની આંખો બંધ કરી, હાથ જોડીને બોટ ચલાવતા પહેલાં પ્રાર્થના કરી રહ્યા હતા. એ જોઈને એ લોકોએ એકબીજાને ઈશારા કર્યા. થોડીવાર માટે એમની મજાકમશ્કરી અટકી ગઈ. પરંતુ થોડીવાર પછી ધીમી યણભણ શરૂ થવા લાગી. એમની આવી હરકતથી અજાણ કેપ્ટન હજુ પ્રાર્થના કરી રહ્યા હતા.

એમને આટલા લાંબા સમય સુધી પ્રાર્થના કરતા જોઈને કોલેજિયન યુવાનો તેમજ યુવતીઓ હસવા લાગ્યાં. એ લોકોએ એકદમ સ્વચ્છ આકાશ તરફ ઈશારો પણ કરી લીધો. ક્યાંય કોઈ વાદળ નહોતું. દરિયો પણ એકદમ શાંત હતો અને હવામાન ખાતા તરફથી પણ કોઈ જોખમી આગાહી નહોતી, તોય કેપ્ટન આટલી લાંબી પ્રાર્થના શું કામ કરી રહ્યા હતા એ એમને કોઈને સમજાતું નહોતું. એકાદ બે જણે તો કેપ્ટને જ્યારે પ્રાર્થના પૂરી કરી ત્યારે આ અંગે પૂછી પણ લીધું. પરંતુ કેપ્ટન કાંઈ બોલ્યા નહીં, એમની સામે જોઈને ફક્ત હસ્યા. પછી બોટની નેવિગેશન પ્રણાલી પરના પોતાના કામે લાગી ગયા. મોટરબોટ પેલા ટાપુ તરફ રવાના થઈ.

આ તરફ બધા યુવાનો તેમજ યુવતીઓ પણ પિકનિકનો

આનંદ માણવાં લાગ્યાં. અમુક લોકો ગપ્પાં મારતા હતા, કેટલાંક ડેકના કિનારે ઊભાં રહી દરિયાનું સૌંદર્ય માણતાં હતાં તો વળી કેટલાંક લોકો સંગીતના તાલે તૂતક પર નાચી રહ્યાં હતાં. એકદમ સ્વચ્છ આકાશ તેમજ શીતળ પવન એમના આનંદમાં અનેકગણો વધારો કરી રહ્યાં હતાં.

પરંતુ એમનો એ આનંદ લાંબો ન ટક્યો. એકાદ કલાક પછી આકાશ કાળાં—ડિબાંગ વાદળોથી પૂરેપૂરું ઢંકાઈ ગયું. આંખોને આંજી દેતા વીજળીના ચમકારા થવા લાગ્યા. થોડીવાર પહેલાનો મંદ પવન ધીમે ધીમે રૌદ્ર સ્વરૂપ પકડવા માંડ્યો. એ લોકો ઊપડ્યા ત્યારનું સંપૂર્ણ આહ્લાદક વાતાવરણ જોતજોતામાં બિહામણું બની ગયું. થોડી ક્ષણો પહેલાંનો શાંત દરિયો જાણે કે આક્રમક બની ગયો હોય એમ મોજાંઓ વિકરાળ બનવા લાગ્યાં. આખી મોટરબોટ હાલકડોલક થવા લાગી.

થોડીવારમાં જ ભયંકર સૂસવાટા મારતા પવન સાથે તોફાન આવી લાગ્યું. બોટ એક નાનકડા તણખલા માફક ઊછળી ઊછળીને પટકાવા લાગી. એવું લાગતું હતું કે હમણાં જ આ રાક્ષસી મોજાંઓ બોટના ટુકડે ટુકડા કરી નાખશે.

બોટ પર હાજર બધાં કોલેજિયનો શાંત બની ગયાં. તોફાનના વધતા જતા જોરના કારણે હવે એ બધાં મનમાં ને મનમાં ગભરાવાં લાગ્યાં હતાં. પોતે ગભરાય છે એવું કોઈ કહેતું નહોતું પરંતુ કોઈને બોલવાનાં કે વાતો કરવાનાં હોંશ તો નહોતાં જ રહ્યાં. ઠંઠા—મશ્કરી, મજાક, નાચગાન વગેરે ક્યાંય ગાયબ થઈ ગયું હતું.

બરાબર એ જ વખતે બોટને એક મોટા અને વિકરાળ મોજાએ ઊંચે ઉછાળીને પાછી પાણીમાં પટકી, સાથે જ વીજળીનો ભયંકર કડાકો થયો. બોટ પર હાજર સૌના મોંમાંથી ભયની ચિચિયારી નીકળી ગઈ. બધાં ગભરાઈ ગયાં. એમને ખાતરી થઈ ગઈ કે હવે તો જળસમાધિ નક્કી જ! વાતાવરણનું આવું ભયંકર સ્વરૂપ જોતાં દરેકને લાગતું હતું કે કદાચ હવે ઘરે પાછા ન પણ ફરી શકાય!

ઘડીક પહેલાનાં ઉછાંછળાં લાગતાં યુવાનો અને યુવતીઓ હવે ગંભીર બની ગયાં હતાં. નહીં બચી શકાય એવું લાગતાં એમનામાં જાણે કે ડહાપણ આવી ગયું હતું. બચવા માટે એ લોકોએ સમૂહપ્રાર્થના કરવાનું નક્કી કર્યું. એક લાઈનમાં ઊભાં રહીને એ લોકોએ એક સાથે પ્રાર્થના કરવાનું શરૂ કર્યું.

એ વખતે થોડાક યુવાનોનું ધ્યાન કેપ્ટન પર પડ્યું. એકદમ સ્વસ્થ ચહેરા સાથે અને જાણે કાંઈ પણ બન્યું જ ન હોય એવા ભાવ સાથે કેપ્ટન બોટનું સુકાન સંભાળી રહ્યા હતા.

એ યુવાનો કેપ્ટન પાસે ગયા અને એમને કહ્યું, ‘કેપ્ટન! આવી અણધારી અને ભયંકર કહી શકાય એવી આફત આવી પડી છે એ તમે જાણો જ છો. એમાંથી બચવા માટે અમે સૌ પ્રાર્થના કરી રહ્યા છીએ. જો તમે પણ અમારી સાથે સમૂહ—પ્રાર્થનામાં જોડાશો તો અમને ગમશે!’

‘નહીં! જરાય નહીં!’ કેપ્ટને ઘસીને ના પાડી દીધી. મોટરબોટના વિવિધ મશીનો સામે નજર નાખ્યા પછી એ બોલ્યા, ‘ભાઈઓ! જ્યારે બધું જ શાંત હોય ત્યારે જ પ્રાર્થના

કરવી જોઈએ એમ હું માનું છું. એટલે જ્યારે વાતાવરણ સાફ હોય, દરિયો અને પવન શાંત હોય ત્યારે જ હું પ્રાર્થના કરું છું, પરંતુ જ્યારે તોફાન આવે ત્યારે હું સુકાન સંભાળું છું. એ સમયે મારી બોટને રેઢી મૂકી હું પ્રાર્થના કરવાનું ક્યારેય પસંદ ન જ કરું! માટે અત્યારે તો હું મારી ફરજને વળગી રહીશ! ઈશ્વરને મારે જે કાંઈ કહેવાનું હતું એ મેં શાંતિ હતી ત્યારે કહી જ દીધું છે!’

યુવાનો એમની સામે જોઈ રહ્યા.

કેપ્ટને પોતાની પૂરી શક્તિથી સુકાનને સજ્જડ પકડી રાખીને પોતાનું કામ ચાલુ રાખ્યું!

○

આપણે પણ શાંતિ અને સુખના સમયે જ આપણી પ્રાર્થના ન કરી લેવી જોઈએ? જેથી દુઃખોનાં તોફાન અને આફતોનાં વાવાઝોડાં વખતે આપણે નિશ્ચિંતપણે આપણું કામ કરી શકીએ, અને એટલી ખાતરી રાખીએ કે આપણે આપણું સુકાન સંભાળીએ, બાકીનું બધું તો એ સંભાળી જ લેશે!

ગુરુની સૌથી મોટી ભક્તિ એ છે કે ગુરુ મળવા માગે અને શિષ્ય કહે કે જરૂર નથી; કારણ કે જેણે ગુરુની વાતને અપનાવી, તેમાં ગુરુનું અવતરણ થઈ જાય છે.

ગુરુથી, પ્રભુથી ક્યારેય વિયોગ નથી થતો. જેનાથી વિયોગ થાય છે તે ગુરુ નથી.

—સ્વામી શરણાનંદજી